

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 13.

Joi, 2 Aprilie 1936

S U M A R :

	Pag.		Pag.
I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA		III. CONVORBIRILE ITALO-AUSTRO-UNGARE	
a) POLITICA EXTERNĂ :		Presa italiană	273
Presa franceză	262	„ franceză	273
„ elvețiană	262	„ engleză	274
b) LITERATURĂ ȘI ARTĂ :		„ elvețiană	275
Presa polonă	262	„ maghiară	276
c) DIVERSE :		„ iugoslavă	276
Presa bulgară	262	„ daneză	276
II. DENUNȚAREA TRATATULUI DELA LOCARNO		„ evreiască din străinătate	277
Presa germană	263	IV. ALEGERILE DIN GERMANIA	
„ franceză	264	Presa germană	277
„ engleză	268	„ franceză	277
„ italiană	270	„ engleză	278
„ sovietică	270	„ maghiară	278
„ polonă	271	„ sovietică	279
„ elvețiană	272	„ austriacă	279
„ iugoslavă	272	„ iugoslavă	279
„ daneză	273	V. PROBLEME EUROPENE	
„ evreiască din străinătate	273	Raporturile polono-sovietice	280
		Franța și Mica Înțelegere	280

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

POLITICA EXTERNĂ

Presa franceză.

In numărul din 26 Martie LA TRIBUNE DES NATIONS publică sub titlul „d. Titulescu erou național“, următoarele:

„Proverbul care spune că nimeni nu e profet în țara sa, a dat cel puțin odată greș. Cunoaștem eu toții prestigiul de care se bucură d. Titulescu în lumea politică și diplomatică.

„E o plăcere să putem citi rândurile pe care i-le consacără ziarul „Lupta“ din București“.

LA TRIBUNE DES NATIONS reproduce din ziarul românesc un citat în care este omagiată politica externă a d-lui Titulescu. Apoi continuă:

„Grație politicii abile, îndrăznețe și sincere a d-lui Titulescu, România a devenit o țară mare pe prietenia căreia ne putem bizui. Ea nu uită, la rândul ei, pe cei care au ajutat-o în timpuri grele“.

Presa elvețiană.

In numărul din 24 Martie ziarul LE DEMOCRATE publică un articol privitor la raporturile româno-maghiare, din care redăm următoarele:

„Relațiunile româno-ungare sunt în funcțiune de dispozițiunile și sentimentele care domnesc în Ungaria. Or, toate dificultățile care s'au opus unei apropieri sincere între cele două țări au pornit din Budapesta. De acolo pornește campania de calomniare a României; de acolo au pornit interminabila problemă a optanților și plângerile la Societatea Națiunilor... O schimbare nu poate fi determinată decât de o schimbare a politicii ungurești. România rămâne pe pozițiile pe care îi este imposibil să le părăsească: respectul tratatelor și colaborarea pentru reafacerea materială a Europei Centrale și sud-estice...“.

LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Presa polonă.

Toată presa polonă consacră numeroase articole expoziției de artă populară românească care s'a deschis la Varșovia. Ziarele polone KURJER WARSZAWSKI, ILUSTROWANY KURJER CODZIENNY, L'ECHO DE VARSOVIE, GAZETA HANDLOWA și altele, publică dări de seamă despre deschiderea expoziției, la care a asistat d. ministru Vișoianu și reprezentanții corpului diplomatic din capitala Poloniei.

Broderiile românești, costumele naționale și toate obiectele de artă expuse au atras cele mai elogioase aprecieri despre arta populară românească.

La deschidere, d. Pomiatowski, profesor la Universitatea din Varșovia, a vorbit despre această artă și despre tradiția artistică a poporului român.

DIVERSE

Presa bulgară.

In legătură cu faptul că postul bulgar de radio-difuziune a consacrat o oră din programul său României, ziarul MIR din 24 Martie, publică sub titlul „Români și Bulgari“ următorul articol scris de d. N. Stoitoff, fost prim-secretar al legației bulgare din București:

„Putem felicita pe d. Sirac Skitnic, directorul postului de radio Sofia pentru reușita organizare a „Orei românești“, cu care prilej literatul nostru Stratieff ne-a vorbit despre literatura română contemporană, d. Camburoff, despre muzica română, artistul Balabanoff ne-a recitat poezii românești, iar cunoscutul nostru compozitor prof. Vladigheroff a executat motive naționale românești.

„Am susținut întotdeauna că este timpul de a păși spre o mai adâncă cunoaștere culturală a celor două popoare vecine, precum și a se edifica frumosa acțiune pusă la cale în 1932, la Sofia ca și la București, de personalități de seamă din cele două State. Pentru că românii și bulgarii, legați de secole printr'un trecut comun, știu prea puțin astăzi despre acest trecut, iar în ce privește viața prezentă socială și culturală, numai câțiva sunt cei ce o cunosc. Și în această viață există tot atâta comun, cât și deosebire. Românii au ce vedea și învăța la noi, după cum și noi dela dânsii. Înțelegerea sinceră către care tind toate popoarele, mai ales vecine, se poate realiza numai printr'o cercetare și respect reciproc.

„In această ordine de idei noi nu putem să nu semnalăm eu satisfacție înființarea Institutului Român la Sofia, opera actualului reprezentant al României la noi și bunului literat d-nul Stoica. Ne sunt cunoscute eforturile depuse de d-sa în această direcție.

„In ce ne privește, noi avem de studiat multe lucruri în România, care ne-ar lămuri multe chestiuni din trecutul nostru îndepărtat și apropiat. Unii dintre savanții, publiciști și diplomații noștri s'au ocupat de anumite chestiuni, dar o cercetare sistematică nu s'a făcut până acuma. Românii și bulgarii nu se cunosc fundamental. Acțiunea începută pentru cunoașterea culturală trebuie continuată, pentru că de ambele părți există oameni cu dorința de muncă serioasă în această direcțiune. Numai așa se poate dovedi că „Dunărea nu desparte, ci leagă pe români și bulgari“, după cum s'a exprimat, acum 3 ani, un scriitor român de seamă, tot așa la o oră de radio dedicată Bulgariei de către postul din București.

„Radio este un mijloc puternic de propagandă și cunoaștere a popoarelor. Să-l folosim. Dar numai aceasta nu-i de ajuns“.

DENUNȚAREA TRATATULUI DELA LOCARNO

Presa germană.

Presa germană a desfășurat și în cursul acestei săptămâni o aprigă activitate de propagandă pentru justificarea și susținerea politicii externe și interne a d-lui Hitler, exteriorizată prin actul dela 7 Martie și apoi, prin declarațiile și discursurile cunoscute.

Pe lângă comentariile germane, ziarele Reichului publică cu deosebită grijă toate comentariile și opiniile favorabile punctului de vedere german, din orice presă sau sorginte politică ar veni și de asemenea, îngrijesc să sublinieze și să accentueze cea mai mică divergență, nepotrivire sau neînțelegere, ce s'ar părea că există între opinia publică și guvernele franceze și englez.

Astfel VÖLKISCHER BEOBACHTER, BERLINER TAGEBLATT și BÖRSEN ZEITUNG din 25 și 26 Martie publică coloanele întregi de telegrame din Paris și Londra, cu știri și comentariile corespondenților lor, în care se stăruie să se arăte că între Franța și Anglia, ar fi izbucnit un conflict puternic din cauza declarațiilor și expunerii politice, făcute deunăzi de d. Eden în Camera Comunelor.

„Declarațiile d-lui Eden, scrie ziarele amintite, au nemulțumit profund susceptibilitățile franceze, ceea ce a determinat pe d. Flandin să refuze de a mai reveni la Londra. Aceasta înseamnă, adaugă ziarul, că dreptatea germană își face drum, anevoie, dar străbaté, iar Franța se vede nevoită să se retragă cu politica ei în ungherul cenușeresei.

„Germania va ști să-și apere securitatea, scrie ziarul VÖLKISCHER BEOBACHTER:

„Noi nu vrem gesturi, ci pace pentru Europa!“, iar în altă parte a ziarului se reproduce următoarea opinie engleză: „Reocuparea teritoriului german de trupe străine este o propunere inacceptabilă, deaceia, continuă ziarul, d. Baldwin are dreptate, când spune: „Să se sfârșească cu prostiile!“

BERLINER TAGEBLATT din 25 Martie scrie: „Franța cere livra sa de carne din trupul Germaniei, amintind pe Shylock, atunci când vrea să impue Ligii Națiunilor solidarizarea tuturor cu susținerile franceze. Dar să nu se uite că nevoia de existență a unei națiuni birue și sfărâmă orice paragrafe de tratate, de convenții și de pacte“.

BÖRSEN ZEITUNG din 25 Martie publică un nou articol al d-lui Lloyd George, intitulat: „Nu-i drum spre pace!“, în care, bătrânul om politic englez susține că „negocierile dela Londra nu-s calea adevărată către pace, ci o nouă încercare de mistificare a opiniei publice europene, susținută de diplomați nesinceri și rău deprinși“.

VÖLKISCHER BEOBACHTER din 25 Martie publică un articol intitulat „Germania s'a deșteptat“, în care se preamărește virtuțile germane în legătură cu acțiunea ei politică actuală.

BERLINER TAGEBLATT și VÖLKISCHER BEOBACHTER din 26 Martie reproduc declarațiile făcute de d. Ribbentrop, ziarului englez DAILY MAIL, și le însoțește de unele comentarii, în care se subliniază importanța cuvintelor ambasadorului german, în următorul cuprins:

„Vă pot asigura, că Germania nu mai tolerează spiri-tul Tratatului dela Versailles. De aci reese, că guvernul german nu va mai accepta niciodată disprețuirea sau în-genucherea drepturilor ei de suveranitate

„După părerea mea, Europa se găsește azi la răspântia următoare: vor popoarele ei pacea sau n'o vor? În ceea ce privește Germania, vă pot asigura, că ea n'are decât un singur răspuns de dat: da!“.

BERLINER BÖRSEN ZEITUNG din 26 Martie sub-liniează de asemenea lozincă d-lui Hitler: Intotdeauna pace, dar niciodată subjugare! precum stăruie și asupra faptului că „alegerile dela 29 Martie vor fi răspunsul Germaniei dat Rusiei Sovietice a lui Litvinov“.

VÖLKISCHER BEOBACHTER din 26 Martie scrie: „Strigătul unanim al națiunii germane, dela un capăt la altul al țării, ea și al tuturor germanilor de peste hotare, trebuie să fie, cu Adolf Hitler, trăește și cade Eu-ropa! Apoi adaugă: „Ținta Fuehrerului e o pace în cinste, iar calea către aceasta e un popor unit!“.

Ziarele germane din 27 Martie s'au ocupat cu comen-tarea discursului d-lui Eden, rostit joi, în Camera Co-munelor, asupra memoriului puterilor locarniene.

După ce citează unele pasaje, BERLINER TAGE-BLATT, prin pana lui P. Scheffel, caracterizează cuvân-tarea d-lui Eden, drept „o cuvântare de apărare“, recu-noscând că „d. Eden a isbit să-și consolideze situația în cabinetul și Parlamentul englez, mulțumind și pe fran-cezi, însă s'a îndepărtat dela calea adevărului și sinceri-tății de dragul succesului personal și a ignorat realitățile istorice“.

VÖLKISCHER BEOBACHTER din 31 Martie pu-blică un articol anunțând că oricare ar fi amănuntele, esențialul punctului de vedere german a fost formulat de Fuehrer în recentele sale discursuri.

„Germania nu va face nimic și nu va semna nimic care ar aduce atingere „onoarei naționale“. Poporul german, alăturându-se prin plebiscitul de duminică, conducăto-rului său, îi lasă mâna liberă să îndrumeze în acest sens problema cea mai de seamă a clipei de față“.

Comentând discursul d-lui Flandin, ziarul BERLINER BOERSENZEITUNG din 31 Martie scrie:

„Citirea acestui discurs dă impresia că, după alegerile germane, oratorul crede că poate înlocui contactul real cu masele prin valuri de ură. Mai important pentru noi decât acest discurs, este un referendum organizat de un ziar din Sudul Franței, printre cititorii săi, care au răs-puns, pronunțându-se în favoarea unei înțelegeri strânse cu Germania. Această știre ne arată adevărata gândire a poporului francez și întărește punctul nostru de vedere că oameni politici, ca d. Flandin, pot vorbi în numele unui anumit grup de interesați, în numele Moscovei, în special, dar nu sunt autorizați să vorbească în numele poporului francez“.

GERMANIA din 31 Martie subliniează: „Reichul, fă-când propunerile sale are dreptul să ceară ca și cele-lalte guverne să se exprime lămurit asupra intențiilor lor și mai ales, să nu fugă de răspundere, recurgând la pre-texte și rezerve așa cum le-a formulat d. Flandin în dis-cursul său“.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG din 31 Martie scrie: „Nici nu trebuie să ne dăm osteneala de a discuta și răspunde la multe întrebări puse de d. Flandin în discursul său de duminică. Răspunsul va fi dat prin propunerile de azi ale guvernului german, în mod complet și deschis“.

BERLINER TAGEBLATT din 31 Martie afirmă că declarațiile d-lui Flandin nu vor face mai ușoară sarcina diplomației germane. „Între aceste declarații și poziția germană nu există nici măcar un singur punct de plecare către o apropiere“, adaugă ziarul.

Presa franceză.

Ziarele franceze din 26 Martie se ocupă de răspunsul provizoriu pe care d. von Ribbentrop l-a comunicat guvernului britanic, în legătură cu acordul încheiat între cele patru puteri locarniene: Franța, Marea Britanie, Italia și Belgia.

LE TEMPS scrie între altele:

Răspunsul provizoriu pe care d. von Ribbentrop l-a comunicat Londrei, are îndoitul caracter al unei operațiuni interne în scopul de a menține încordată atenția poporului german până la plebiscitul din 29 Martie, și a unei operațiuni menite să impresioneze opinia engleză în plină nedumerire.

„Singurul punct asupra căruia Berlinul răspunde printr'un refuz categoric, acel privitor la retragerea trupelor sale din Rhenania, este totemul condiția pe care englezii pun mai puțin temei. Dar răspunsul german se ferește de a face aluzie la recursul Curții permanente de justiție dela Haga, căci un refuz definitiv în această privință ar fi provocat o vie reacțiune la Londra.“

„Cabinetul dela Berlin se mărginește la repetarea argumentelor cunoscute ale cancelarului, și anume: incompatibilitatea între pactul franco-sovietic cu acordurile dela Locarno, egalitatea de drepturi, deplina suveranitate asupra teritoriului german, dorința de a aduce o mare contribuție păcii europene și încheie refuzând de a răspunde propunerii dela Londra înaintea scrutinului dela 29 Martie.“

„Răspunsul d-lui von Ribbentrop este un refuz și implică în ciuda caracterului său provizoriu, că Germania înțelege să rămână pe poziția faptului îndeplinit. Importă în consecință să știm cum vor funcționa măsurile prevăzute la Londra în cazul când Reichul ar refuza să revie pe calea dreptului.“

„Va fi, după părerea noastră, o încercare hotărâtoare pentru politica de cooperare și de siguranță colectivă“.

Analizând activitatea diplomatică desfășurată la Londra, și anume: textul răspunsului german, demersul Franței la Foreign-Office, și amânarea sine die a consiliului Societății Națiunilor, JOURNAL DES DÉBATS constată:

„Din nenorocire, opinia engleză pare a se orienta pe o cale din cele mai primejdioase.“

„D. Eden a dat asigurări d-lui Corbin, care protestase contra interpelării engleze a acordurilor intervenite între puterile locarniene. El consideră definitivă obligația asistenței mutuale și a colaborării militare în caz când negocierile ar da greș.“

„Nu ar trebui însă ca aceste rezultate să fie anulate în cursul negocierilor eventuale. Această perspectivă dă loc la îngrijorări, dacă guvernul britanic s'ar lăsa atras de o opinie rătăcită“.

D. Pertinax în ECHO DE PARIS, scrie:

„Răspunsul Berlinului la propunerile locarniene din

19 Martie, nu este conform așteptărilor guvernului englez.“

„Tema principală a documentului este că restabilirea suveranității germane pe toată întinderea teritoriului, adică suprimarea ultimei servituți impusă Reichului pe Rhin, este utilă siguranței tuturor, în măsura în care pune capăt regimului dictatelor. Proiectul din 19 Martie este întemeiat pe premise contrarii. În consecință, după părerea cancelarului german, el nu îngăduie nicio posibilitate de organizare fecundă a păcii permanente...“

„Guvernul Reichului trebuie să respingă toate clauzele propunerilor care aduc o atingere onoarei națiunii și pun în dubiu egalitatea drepturilor sale.“

„Oare această condamnare poartă asupra proiectului în întregime, sau se referă la o parte numai a proiectului?“

„Vom fi lămuriiți după plebiscitul german dela 29 Martie, când guvernul Reichului va comunica Londrei contra-propunerii amănunțite.“

„Dacă Wilhelmstrasse ar fi alcătuit de pe acum un contra-proiect complet, el ar fi confirmat părerile aceluia care au pătruns țelurile nemărturisite ale politicii germane. Vom fi edificați la 31 Martie. La acea dată, Fuhrerul va putea pune expozele politicii sale sub semnul voinței populare“.

Cuvântarea ținută de d. Eden în Camera Comunelor a produs o impresie destul de favorabilă în presa franceză. În general ziarele din 27 Martie consideră că părțile bune precumpănesc pe cele rele.

„Bătrâna Anglie va onora cuvântul pe care l-a dat Franței și Belgiei, scrie LE MATIN. În modul cel mai afirmativ și categoric a afirmat-o d. Eden în discursul său energic și luminos care nu poate lăsa să subsiste la Paris și la Berlin nicio îndoială asupra fidelității Angliei față de angajamentele ei.“

„Discursul d-lui Eden, scrie PETIT PARISIEN, este pe atât de satisfăcător pe cât putea să fie în împrejurările actuale“.

Ziarul, ținând seama de starea opiniei publice britanice și de necesitatea de a nu spori dificultățile negocierilor cu Germania, declară:

„Nu este surprinzător că discursul a fost într'o anumită măsură, un discurs de așteptare.“

„Se pare că răspunsul german de alaltăieri a provocat, în cercurile oficiale britanice, o reacțiune sănătoasă și ea o evoluție spre un clar bun simț se poate discerne în declarațiile făcute în Camera Comunelor“.

PETIT PARISIEN încheie astfel:

„Dacă se manifestă tendințe mai favorabile pentru Franța, trebuie să le primim cu simpatie, dar să nu uităm, că înainte de toate trebuie să contăm pe noi înșine. Pentru a rezuma lecția din ultimele evenimente, trebuie „să fim puternici“.“

Analizând discursul d-lui Eden, în Camera Comunelor ECHO DE PARIS scrie sub semnătura d-lui Pertinax:

„Cu privire la apărarea frontierelor, nu este ambiguitate, nimic nu este pus din nou în chestiune și trebuie să ne felicităm pentru acest lucru. Dar în privința restabilirii ordinii legale, în zona demilitarizată, limbajul ministerial este excesiv de flexibil, deși acordul din 19 Martie cuprinde, asupra acestui punct, promisiuni categorice. Pe de altă parte, lansând un apel de moderație Franței și Germaniei, d. Eden pune pe aceasta din urmă prea mult pe același plan. În definitiv, dacă ținem

seama de mișcările opiniei publice britanice și de propriile noastre scăderi, declarația este destul de satisfăcătoare. Dacă empirismul britanic nu va întrece măsura, discursul va deschide calea unei serioase cooperări franco-britanice", încheie ziarul.

L'OEUVRE scrie:

„Impresia este că ziua de ieri a fost favorabilă pentru guvernul britanic, care pare a se fi trezit și ar fi gata să se apere cu o energie susținută. D. Eden a rostit un discours excelent. Francezii, care își dădeau seama de atmosfera care domnea în toate cercurile engleze, nu îndrăzneau să spere un discours atât de curajos. Ziua de ieri va constitui un moment însemnat în evoluția politicii internaționale“.

Mai puțin satisfăcut apare PETIT JOURNAL, care scrie:

„Desbaterea de ieri nu a adus nicio schimbare apreciabilă a situației“.

Aceeași impresie are și d. Saint Brice care își intitulază articolul din LE JOURNAL: „O mare decepție pentru Franța“.

D-sa deplânge faptul că s'a constatat valoarea acordurilor între statele majore. „Pentru a înțelege însemnătatea acestei contestațiuni, scrie d. Saint Brice, trebuie să se amintim că aceste acorduri ne-au salvat în 1914.

„Limbajul d-lui Eden nu are decât un singur merit, acela al sincerității. De aceea, îi spunem tot atât de sincer că este un mijloc ciudat să iei angajamentul de a apăra pe acel care ar fi atacat, proclamând, în același timp că refuzi să pregătești mijloacele necesare“.

„Societatea Națiunilor este indispensabilă ordinii europene, afirmă, în esență, atât d. Beneș, într'un articol publicat în L'OEUVRE, cât și d. Herriot, într'un articol din ERE NOUVELLE.

Pentru fostul președinte de consiliu și fostul președinte al partidului radical socialist francez, Societatea Națiunilor trebuie să fie marea forță regulatorie în Europa Centrală, singura forță de acest fel în această regiune, azi, după ce sa semnat protocolul din Roma, care, după d. Herriot, se va opune—dacă nu se opune de pe acum—Miceii Înțelegeri.

D. Herriot, scrie, vorbind despre pactul dunărean:

„Combinatiile actuale sunt factice și ele vor exploda dacă politica de reînarmare a Germaniei se desvoltă cu inevitabilele ei consecințe. Cadrele prea mici și acordurile prea înguste vor fi atunci sfărâmate. Pactul dunărean este o combinație interesantă și ingenioasă pentru cei ce se interesează de jocul diplomației. Dar chiar și după acordul dela Roma, eu cred că problema dunăreană poate să fie soluționată de Societatea Națiunilor, bine înțeles dacă aceasta va continua să existe“.

La rândul său, d. Beneș, președintele Republicii Cehoslovace, scrie în ERE NOUVELLE:

„Oricine vrea să mențină pacea, într'o regiune oarecare a lumii, trebuie să vrea și să accepte să realizeze, în același timp și principiul securității colective. Dacă pacea este amenințată, trebuie să știe să acționeze în consecință.

„Politica externă a Cehoslovaciei, ale cărei inițiative au fost totdeauna în conformitate cu ideile Genevei și care a dat tot ce a putut da Societății Națiunilor, s'a condus și se conduce de acest principiu. Cehoslovacia nu va șovăi să manifeste voința sa de a vedea aplicat sistemul ce are drept temelie pactul Societății Națiunilor. În această privință ea va fi totdeauna alături cu cei care

în alte țări urmăresc aceleași scopuri de pace și respectă aceleași principii de drept și justiție“.

LA RÉPUBLIQUE ocupându-se de ședința care a avut loc la Camera Comunelor, scrie:

„In definitiv, toți acei care au apreciat cum trebuie acordul din 19 Martie trebuie să se bucure de acest fapt. Dar Franța să bage bine de seamă. Opinia publică engleză rămâne bănuitoare. Nu e prudent s'o enervăm prin gesturi nesocotite sau prin declarații imprudente“.

D. Pierre Bernus, în JOURNAL DES DÉBATS, scrie între altele:

„Când cancelarul german ne propune pentru 25 de ani sau pentru totdeauna, un tratat de neagresiune, el nu oferă nimic temeinic. Tratatul perpetuu de neagresiune există el se numește pactul Kellogg.

„Dacă Reichul vrea să-i dea forma unor acorduri bilaterale (atunci când pactul Kellogg este general) aceasta înseamnă că își propune să paralizizeze unele țări, cu scopul vădit de a ataca altele“.

L'INTRASIGEANT scrie că jocul german consistă în faptul de a izola pe adversari pe care politica franceză se trudește să-i unească. „Noi francezii, adaugă ziarul, am încercat să construim frontul comun al păcii, ceea ce s'a numit securitatea colectivă.

„Or, în actuala stare de lucruri și dată fiind puterea militară la care o țară poate parveni azi, nu există altă securitate decât aceasta.

„Diplomații noștri n'o pot uita și sperăm că nici celelalte state n'o vor uita la rândul lor.

„Altfel, fiecare dintre națiuni va fi bătută, în mod separat, mai curând sau mai târziu“.

Primele impresiuni, destul de favorabile, ale presei franceze din 28 Martie, cu privire la discursul rostit de d. Eden se confirmă, mai ales după demersul făcut de d. von Ribbentrop. Ziarele consideră că vizita făcută de acesta d-lui Eden, a fost departe de a însemn o apropiere de vederi între Anglia și Reich.

„In lumina desbaterilor pe care le-a provocat, ședința de joi, din Camera Comunelor ia o semnificație mai clară și, în ansamblul ei, destul de încurajatoare, scrie PETIT PARISIEN.

„D. Eden a folosit în mod evident prilejul oferit de a determina o redresare a opiniei publice. Nu a putut să scape nimănui demonstrația de nesdruncinat a vinovăției Reichului care tindea să îndeplinească ignoranța și erorile pe care propaganda germană le exploatează în Anglia. Guvernul englez s'a orientat joi, pe un plan general foarte promițător. Germanii au înțeles-o, cum o dovedește vizita d-lui von Ribbentrop la d. Eden“.

Ziarul socialist LE POPULAIRE scrie: „Desbaterile din Camera Comunelor au constituit o surpriză foarte neplăcută pentru d. Hitler. Din nou diplomații germani săvârșiseră o gafă, căci ei se așteptaseră la o ruptură între Londra și Paris. Ei se așteptau la o criză în sânul guvernului englez, dar acesta a ieșit indemn din discuția parlamentară. Unitatea se pare chiar consolidată.

Situația sa față de opinia publică nu este nicidecum compromisă. Relațiile franco-britanice au apărut mai strânse ca niciodată. Situația internațională se limpește. D. Hitler trebuie să-și dea seama că este izolat. Nu va depinde decât de el să ușureze largi negocieri în vederea organizării păcii pe bazele solide prevăzute în acordurile dela Londra“.

Ziarele subliniază de asemenea însemnătatea conversațiilor pe care d. Flandin le-a avut ieri cu d-nii Litvinov, Rustu Aras, Osuski și Purici.

„Acești diplomați, scrie PETIT PARIISIEN, au comunicat îngrijorarea lor în legătură cu fortificațiile germane în Renania, care ar putea stânjeni ajutorul eventual pe care Franța l-ar putea da țărilor lor. Amurgul în care pare a intra sistemul securității colective pricinuiște îngrijorări în statele dunărene“.

LE MATIN scrie: „Unele informațiuni officioase lasă a se înțelege că la 31 Martie d. Hitler va putea face concesiile secundare, dar nu se va angaja să nu fortifice Renania. Or, întreaga problemă stă aci. Berlinul declară că Germania nu se gândește nicidecum să atace Franța sau Belgia, garanția Angliei nu privește însă decât aceste două state.

„D-nii Purici și Osuski, au comunicat d-lui Flandin temerile lor speciale. Fortificațiile în Rhenania ar izola Franța de aliații ei în Europa Centrală și Orientală și ar permite influenței germane să disocieze anumite blocuri politice, împiedecând acțiunea rapidă a Franței în cazul unui conflict în răsăritul Europei. Anglia va trebui să admită că trebuie să se aprecieze nu numai situația Franței, ci și obligațiile Franței în afară“.

LE TEMPS comentând discursul rostit de d. Eden la Camera Comunelor, pentru a expune poziția guvernului britanic în criza provocată de denunțarea tratatului dela Locarno de către Germania, citează următorul pasaj din expozeul subsecretariatului de Stat la Foreign Office:

„Aș dori să spun Franței că nu am fi în măsură să asigurăm pacea dacă guvernul francez nu ar fi dispus să examineze cu un spirit înțelegător problema care îl despart încă de Germania“ și încheie:

„Este destul de curios de a vedea ministrul britanic punând pe același plan Franța care profesează respectul dreptului cu Germania vinovată de violarea brutală a unui tratat internațional. Să admitem că d. Eden a ținut să facă o concesie opiniei britanice. Franța însă nu a refuzat niciodată negocieri bazate pe garanții necesare. Aceste garanții Germania nu se hotărăște să le dea și aceasta este poate constatarea cea mai importantă care se desprinde din discursul d-lui Eden“.

L'INTRANSIGEANT scrie între altele:

„În definitiv chestiunea este aranjată. Anglia nu va suporta ca Germania să se instaleze în fața ei în Marea Nordului și în Canalul Mânecei.

„Restul n'o interesează. Ceea ce va fi fost făcut în Rhenania, fortificațiile care sunt pe punctul de a fi construite nu vor îngrijora de loc pe englezi. Ei nu văd că dau mână liberă lui Hitler, în Europa Centrală și orientală. În definitiv planul german reușește și chiar foarte bine. Anglia se neutralizează și ne neutralizează. Pangermanismul va putea începe iureșul către Est. După aceea, vom vedea“.

D. Pierre Bernus scrie în JOURNAL DES DÉBATS:

„D. Eden pare să ia în considerare propunerile cancelarului Hitler, propuneri care în orice caz nu pot fi concepute decât în favoarea unei politici care tinde să disocieze Franța de Anglia în vederea unor noi lovituri de forță și care nu va fi oprită în dezvoltarea ei amenințătoare decât prin manifestarea unei forțe morale și materiale capabilă de a o intimida“.

Ziarul citează apoi pasajii din discursurile rostite de Sr Austen Chamberlain și de d. Winston Churchill.

Acesta din urmă a declarat între altele:

„Toate Statele îngrijorate de dezvoltarea armamentelor Reichului ar trebui să se unească prin pacte de asistență mutuală aprobate de Societatea Națiunilor sub scutul Covenanțului. O încercuire a Germaniei prin războiu nu e de dorit; o încercuire defensivă pentru pace, pare a fi inevitabilă“.

LE TEMPS din 29 Martie examinând poziția Angliei față de Germania, scrie:

„Ori care ar fi rezervele noastre privitoare la unele pasagii din discursul d-lui Eden, un lucru este cert: obligațiunile subscrise de Anglia rămân în picioare.

„Dacă răspunsul definitiv al Reichului nu comportă propuneri precise și garanții substanțiale, sunt puțini sorti ca el să fie primit cu încredere atât la Londra cât la Paris și la Bruxelles“.

LE QUOTIDIEN din 29 Martie, sub titlul: „O săptămână decisivă“, scrie:

„Propunerile pe care Londra le va primi marți, vor putea fi constructive și să merite discuție fără a prejudeca“, precum dorește d. Eden. Dar e cert că ele nu vor conține nimic care să poată fi interpretat de către alegători ca o retragere măcar de un milimetru.

„Dar suntem, în desgustul nostru de a negocia, absolut singuri.

„Roma s'a abținut să-și afirme chiar și solidaritatea sa cu memorandumul Locarnienilor. Anglia voește să vadă că poate primi propuneri hitleriste. Belgia nu vrea să fie târâtă într'un războiu în care n'ar fi direct atacată.

„În ceea ce privește pe d. Beck, negociatorul polonez, el face la Londra figură de martor al d-lui von Ribbentrop.

„La ce reflecții au ajuns guvernării francezi, față de aceste realități? “

„Discursul pe care d. Flandin îl va ține în circumscripția sa electorală, ne va da el oare asupra acestui punct, unele lămuriri? “

Ziarele din 30 Martie aprobă termenii discursului ținut de d. Flandin.

„Fără îndoială, prietenii păcii nu pot să nu subserie la cele mai multe dintre afirmațiile d-lui Flandin“, scrie ziarul L'HUMANITÉ, adăugând că principiile expuse sunt excelente.

PETIT PARIISIEN scrie:

„Într'un limbaj curtenitor, dar direct și extrem de ferm, d. Flandin a expus argumentele pe care Fuehrerul le invocă neîncetat pentru a călea în picioare morala internațională și intangibilitatea tratatelor. D. Flandin a cerut d-lui Hitler să răspundă cu precizie întrebărilor pe care i le-a pus. Dacă d. Hitler va răspunde, ca de obicei, prin generalități, aceasta va fi o dovadă pentru popoarele de bună credință că elocința sa nu este decât de fațadă pentru a-și ascunde gândurile adevărate“.

INTRANSIGEANT se ocupă pe larg cu discursul de ieri al d-lui Flandin, care după cum spune ziarul, a arătat situația internațională actuală în adevărata ei lumină.

„Germania — spune ziarul — a ocupat zona renană spre a construi pe malul stâng al Rinului puternice fortificații, astfel că va putea apăra frontiera ei de Vest cu un număr comparativ redus de soldați. În acest numărăman va putea arunca grosul armatei ei asupra Austriei, Danzig-ului, Memel-ului sau Cehoslovaciei, fără ca Franța să poată veni în ajutorul statelor atacate.

„Inainte de a se începe tratativele cu Germania trebuie să se știe precis ce cere Reichul. Ziarul respinge afirmațiile germane că Franța nu se gândește decât la apărarea frontierelor ei. Este clar că în ziua în care Germania își va asigura hegemonia în Europa Centrală și Orientală, atunci va veni rândul Franței să fie îngenunchiată de Germania. Printr'o politică de concesiuni, Franța nu va obține decât câțiva ani de liniște și pace, spre a fi apoi sfărâmată de Germania. Același pericol însă amenință și Anglia“.

D. Andre Pironneau, expertul militar al ziarului ECHO DE PARIS, publică în numărul din 30 Martie un articol în care spune între altele:

„Ieri Germania și-a trimes pe neașteptate armata sa peste Rin, fără ca noi să fi luat vreo măsură militară sau diplomatică pentru a o împiedeca. Măine, o masă de atac ar putea să dea năvală asupra orașelor: Viena, Praga, Liège, Luxemburg sau Strassburg, în exact aceleași condițiuni. Armata Reichului, atât de gata să intre în Frankfurt pe Rhin, Coblenz și Colonia, s'a arătat tot atât de rapidă când a fost vorba de Saarbrueken și Landau.

„Intru cât ne privește pe noi, experții militari francezi, au trebuit să recunoască că îmbinarea mijloacelor de care dispunem nu ne-ar permite să ocupăm într'un timp atât de scurt „o zonă de securitate“, menită să neutralizeze această amenințare. Fără un ordin de mobilizare, care ar dura în practică săptămâni întregi armata noastră n'ar putea să facă altceva nimic decât să stea pe loc.

„Tragicul „non possumus“, dela 7 Martie 1936, de pe acum înseris în istorie, va deveni el răspunsul nostru și mâine când va fi amenințată Austria, sau când Cehoslovacia, în pericolul pe neașteptate, va cere ajutorul nostru“.

„Vom răspunde noi tot cu „non possumus“, dacă se va năvăli din nou prin surprindere în Belgia, așa cum s'a întâmplat în 5 August 1914, lăsând pe belgieni să fie doborâți? Vom prezenta noi în viitor aceeași neputință, dacă se va întâmpla — și cine poate spune că nu se va întâmpla așa ceva, — ca un sector al teritoriului francez să fie atacat pe neașteptate cu arme nebănuite, silind trupele noastre să cedeze în fața înaintării prin această spărtură a frontului, a năvălei diviziunilor de cuirasate terestre? Și după câtă vreme vom putea noi oare respinge această invaziune?“.

Ziarele franceze din 31 Martie, își exprimă părerea că, noile propuneri germane nu vor aduce niciun element nou și nu vor schimba nimic din proiectul conversațiilor între statele majore, care, trebuie să înceapă, în curând, între Londra, Bruxelles și Paris.

Correspondentul din Berlin al ziarului LE MATIN, crede a ști că, discursul rostit de d. Flandin, nu va rămâne fără influență asupra ultimului răspuns pe care îl va da Germania.

Pentru ziarul PETIT PARISIEN este puțin probabil, „ca noul document să se deosebescă mult, în fond, de sugestiile precedente ale Fuehrerului. Elementul principal al noilor propuneri va fi probabil planul unui nou Locarno, care să lege Franța, Belgia și Germania, sub garanția Angliei și Italiei, printr'un pact de neagresiune, cu o durată de 25 ani. Pare puțin probabil că Reichul să propună încheierea unor tratate bilaterale cu Cehoslovacia și Lituania. Planul va avea scopul manifest de a încheia printr'un zid, Franța, în occident și de a izola Rusia în restul Europei“, conchide ziarul.

LE JOURNAL scrie:

„Documentul german nu va cuprinde un cuvânt des-

pre memoriul puterilor locarniene. Nu trebuie să se aștepte din partea cancelarului niciun gest simbolic, nici concesiuni în felul celor dorite de Marea Britanie și pretinse de Franța. Reichul va desvolta însă sugestiile privitoare la Austria și Cehoslovacia. Răspunsul va comporta și declarații în privința ritmului unei desarmări“.

LE JOUR scrie:

„Circula, ieri seară, la Berlin, șovonul că Fuehrerul ar schița o concesiune în chestiunea fortificațiilor renane. Fortificarea frontierei germane s'ar face progresiv, astfel ca Franța și Belgia să nu aibe a se teme“.

ECHO DE PARIS, sub semnătura d-lui Pertinax, nu așteaptă nimic dela răspunsul Germaniei, și, în consecință, se ocupă de conversațiile între statele majore:

„Aranjamentele militare, scrie ziarul, sunt o manifestare a voinței Angliei de a-și ține angajamentele în modul cel mai eficace“.

In legătură cu eventualele conversații ale statelor majore, și cu Germania, în cazul când aceasta nu ar fortifica Rhenania, ziarul adaugă:

„Este destul de greu de văzut cum un asemenea sistem, cu dublă aplicație, ar putea funcționa, cum ar putea ofițerii englezi, după ce se vor fi inițiat în secretelor mobilizării franceze, spre a lua măsuri contra Reichului să treacă apoi granița, și, în vederea unei acțiuni contrare, să pătrundă tainele mobilizării germane. În tot cazul, nu am ajuns încă aici. Germania nu va ceda, în chestiunea fortificațiilor, decât dacă va fi constrânsă cu forță“.

LE TEMPS se ocupă pe lâng de conversațiile statelor majore, care vor trebui să aibă loc, în termenii acordului intervenit la 19 Martie, între statele semnatare ale acordului dela Locarno. Ziarul insistă asupra sentimentului de neliniște care pare a fi întreținut în opinia publică engleză de o anumită parte din presa britanică.

Exprimându-și temerea că, un sentiment de confuziune ar putea să cuprindă opinia publică engleză, la un moment dat, care ar fi de natură să împiedece liberul joc al acordurilor care leagă între ele Marea Britanie, Franța și Belgia, LE TEMPS adaugă:

„Până în prezent nu există niciun fapt care să permită să se presupună că Anglia intenționează să nu facă față angajamentelor sale și nici că, din motive de politică internă, ea dorește amânarea conversațiilor propăzute între statele majore. Nu este însă mai puțin adevărat că, orice întârziere adusă executării angajamentelor luate, este de natură să falsifice situația și să sporească neliniștea unei opinii publice care cedează prea ușor nervosității“.

Ziarele subliniază apoi ardoarea cu care opinia publică britanică cere aplicarea cea mai sinceră a legii internaționale față de Italia, în timp ce face dovadă de atâta indulgență și atâta blândețe față de Germania care a violat și a repudiat un tratat care acorda securitatea Occidentului Europei.

In numărul din 1 Aprilie, LE MATIN scrie:

„Cercuirile germane informate declarau că prelungirea discuțiilor la Berlin se explică prin intenția d-lui Hitler de a răspunde în nota germană la întrebările puse de d. Flandin, în discursul său de duminică. Consiliul de miniștri al Reichului ar fi fost extrem de furtunos. Întrebările puse de d. Flandin ar fi provocat o reacțiune din cele mai violente ale Fuehrerului. Numai insistențele celor mai intimi sfătuitori ai săi au putut evita ca

grava nemulțumire a Fuehrerului să fie tradusă într'un mod prea vizibil în redactarea documentului.

L'OEUVRE scrie:

„Germanii știind cât de atașată este Anglia de securitatea Belgiei, ar fi, poate, hotărâți a retrage trupele germane într'o oarecare adâncime la frontiera germano-belgiană. Măsura aceasta ar mai avea pentru Berlin avantajul de a provoca o divergență între punctele de vedere francez și cel belgian. Pe de altă parte, unda din directivele date d-lui von Ribbentropp ar fi de a rămâne la Londra atâta timp cât va fi necesar pentru a obține începutul unor negocieri al căror scop ar fi să contracareze conversațiile dintre Statele majore francez și britanic, creînd pentru Marea Britanie posibilitatea de a admite și Germania la aceste conversații. Aceasta apare apriori nerealizabil, de oarece textul Cărții Albe este formal asupra acestui punct“.

Correspondentul din Berlin al lui LE JOURNAL dă următoarele informații:

„D. Hitler ar consimți, pentru a ușura negocierile, la un armistițiu moral de patru luni, în timpul căruia Franța și Germania ar lua angajamentul de a nu spori efectivele lor la graniță. Pentru durata acestui armistițiu, Reichul ar păstra dreptul de a continua și a întinde fortificațiile de câmp, care au și fost începute de serviciul muncii“.

Ziarul consideră că această concesie este iluzorie.

„Căci patru luni ar permite să se preleveze din cei 300.000 de militari și paramilitari, aflați în Rhenania, efective suficiente pentru a stabili o nouă linie Hindenburg, ca în timpul războiului. O altă concesie ar fi că Germania ar consimți ca efectivele franceze și cele germane la frontieră să fie inspectate de o comisiune internațională, alcătuită dintr'un englez, un italian și un neutru“.

Correspondentul din Londra al ziarului LE MATIN anunță:

„Contra-propunerile germane au fost primite, iar la Foreign Office se lucrează la traducerea lor cu cea mai mare grijă, astfel ca traducerea engleză să fie cât mai corectă.

„Grija aceasta se explică prin intenția de a se evita neînțelegeri asupra sensului precis al cuvintelor, cum s'a întâmplat cu prilejul ultimei note.

„Se afirmă că înainte de publicare, textul englez va fi supus și d-lui von Ribbentropp“.

În ziarul ECHO DE PARIS, d. Pertinax declară:

„Trebuie să nu ne preocupe prea mult ceea ce mai pot fi propunerile germane, dela care nu se poate aștepta mare lucru“.

La întrebarea dacă după publicarea acestor propuneri va trebui ca puterile dela Locarno să se întrunească în săptămâna următoare, sau să mai temporizeze, d-sa răspunde:

„Că constatarea de către puterile locarniene a insuficienței propunerilor germane ar fi amânată cu o lună, faptul ar fi interpretat de toată Europa ca o ezitare, echivalentă sau aproape echivalentă cu o demisie morală. Nici începerea grabnică a conversațiilor dintre Statele majore nu ar putea compensa această scădere“.

Presa engleză.

Din tonul celei mai mari părți a presei engleze reiese tot mai evident că străduința Germaniei, de a provoca o reacțiune în opinia publică din Marea Britanie în contra

frontului format de celelalte puteri semnatare ale tratatului dela Locarno, a avut un efect cu totul contrariu; manevrele propagandei germane producând, dimpotrivă, un curent oarecum defavorabil așa că au schimbat tonul până și ziarele care susțineau fățiș punctul de vedere german. Cel mai vădit exemplu îl dă NEWS CHRONICLE, care în articolul de fond dela 25 Martie scrie:

„Trebuie să se arate Franței, cât mai lămurit și fără întârziere, că dacă persistă în refuzul ei de nu intra în niciun fel de tratative cu Germania în ce privește propunerile dela Londra, inevitabil că va înăspri sentimentele din această țară, împotriva ei...“.

În numărul din 26 Martie el scrie, însă că poporul britanic nu este nici anti-german și nici anti-francez, el este pentru Ligă, pentru securitate colectivă și pentru pace. Ziarul reamintește d-lui Hitler că Germania trebuie să-și respecte angajamentele luate prin tratate și că trebuie să dea dovadă de sinceritate în ce privește obligațiile pe care înțelege să le contracteze în viitor.

În numărul din 27 Martie, același ziar revine scriînd:

„Am înțeles nemulțumirile Germaniei, dar nu uităm că d. Hitler este acela care a provocat criza prin mijloace ilegale și violente. Dacă el crede că poate provoca o spărtură între Anglia și Franța, se înșală. Marea Britanie, ca și Franța, n'au încredere în Hitler. Marea Britanie simte nevoia absolută a unei dovezi din partea d-lui Hitler, iar nu de vorbe goale. Cele șapte puncte din propunerile d-lui Hitler nu sunt suficiente“.

Răspunsul provizoriu al Germaniei la propunerile puterilor locarniene, pe care ziarele engleze îl numesc „ad-iterim“, n'a determinat comentarii categorice.

Presa conservatoare se abține dela orice comentarii, cea laburistă pare a fi nemulțumită.

DAILY HERALD scrie că acest răspuns a lărgit ruptura în loc s'o micșoreze și că opinia Mării Britanii este neînțeleasă în genere.

DAILY EXPRESS continuă a susține izolarea, în timp ce DAILY MAIL atacă din nou politica d-lui Eden.

Între timp intervine discursul d-lui Eden și desbaterele respective din Camera Comunelor, pe care ziarele din 27 Martie le reproduce într'o măsură neobișnuit de mare, subliniînd importanța deosebită a acestor debateri și scoțînd în evidență în același timp seriozitatea apelului adresat Germaniei de a da dovezi prin atitudinea ei că dorește pacea cu toată sinceritatea.

DAILY TELEGRAPH constată că discursul d-lui Eden a clarificat atmosfera, indicînd fără nicio îndoială care este situația Mării Britanii, utât față de Franța cât și față de Germania. Apoi adaugă:

„Dacă Marea Britanie nu ar fi declarat în mod hotărît că este credincioasă semnăturilor ei, în acest caz în momentul de față, ar fi fost războiul în Europa.

În caz când intențiile d-lui Hitler sunt într'adevăr pașnice, atunci d-sa nu trebuie să se teamă de consultațiunile care au loc între statele majore ale țărilor locarniene. Scopul Mării Britanii nu sunt alianțele ci o securitate colectivă reală și respectul legii internaționale în Europa.

„Această securitate colectivă necesită însă sau sprijinul întreg și neechivoc al Germaniei, sau ea trebuie obținută prin coalizarea tuturor națiunilor care se tem de înarmările Germaniei. Siguranța păcii nu va exista atâta vreme cât dictatorii vor urmări o politică de aventură“.

MANCHESTER GUARDIAN aduce elogii d-lui Eden pentru discursul ținut în Camera Comunelor, conside-

rându-l foarte bine preparat pentru primul post al Afacerilor Străine.

Ziarul găsește însă că d-sa a dat prea puțină importanță considerărilor de ordin moral, invocate de Germania, contra încălcărilor anterioare ale tratatelor. Dar definind rolul Mării Britanii ca fiind atât acela al unui garant cât și acela al unui mediator, discursul d-sale poate fi considerat ca neîntrecut.

DAILY MAIL scrie:

„Discursul d-lui Eden a ignorat faptul vital că publicul britanic consideră ca literă moartă atât tratatul de la Versailles cât și cel de la Locarno.

„Ambele au fost impuse Germaniei în împrejurări în care ea nu avea puțința să reziste. În timpul tratatului de la Locarno, regiunea Rhinului era încă ocupată de trupele aliate“.

Ziarul se întreabă cum e cu puțință ca după deziluziile și loviturile din anul trecut, politica britanică să continue a fi bazată tot pe Covenant și pe Ligă, mai ales că întreaga opinie publică în Anglia e contra războiului și contra oricărui amestec în chestiunile din centrul și estul Europei.

Ziarul crede că pacea Europei ar fi fost asigurată dacă s'ar fi încheiat o alianță defensivă franco-engleză — preconizată de mult timp de ziar — datorită căreia Anglia și Franța ar fi fost atât de puternice, încât ar fi fost în măsură să facă concesiuni importante Germaniei în ce privește revizuirea tratatului de la Versailles și zona demilitarizată.

Revista NEWS LETTER, organ al grupului laburist-național al d-lui Ramsay Macdonald, se declară în favoarea propunerilor puterilor locarniene și în special, în favoarea angajamentelor pe care Cartea Albă le cere Angliei în relațiile sale cu Franța și Belgia. Mai mult încă, fără a o spune direct, revista propune o alianță defensivă între cele trei țări.

Este probabil, scrie revista, că convingerile poporului englez se vor cristaliza în cursul viitoarelor săptămâni în trei principii esențiale:

— este necesar pentru Anglia și pentru apărarea ei, ca ea să împiedice orice invaziune în Franța sau Flandra și cel mai bun mijloc pentru a ajunge la acest rezultat este ca ea să subscrie la convențiuni precise și fățișe;

— nu este de necesitate imediată pentru apărarea Angliei ca ea să apere Statul quo în Europa orientală și trebuie să fim atenți de a nu fi târâți într'un război, din cauza relațiilor Franței cu vecinii dela Est ai Germaniei;

— pacea poate fi garantată numai printr' o largă revizuire a tratatelor existente și printr'un plan de dezarmare progresivă, acceptat de toate Statele“.

MORNING POST scrie:

„Propunerile din Cartea-Albă nu au de scop numai siguranța Franței, ci și aceea a Angliei. Se prea poate ca Germanii să nu aibă nicio intenție ostilă, dar, au călcat un tratat pe care ei singuri l-au propus și nu putem ști de nu vor călea și altul. Lucrurile stau astfel: în timp ce pretind că sunt foarte rezonabili nu aduc nicio contribuție constructivă, pentru o mai bună înțelegere, pe când Franța, pe care o numesc nerezonabilă, trece cu vederea invazia zonei demilitarizate și propune ca punctul contestat să fie deferit unui înalt tribunal, fără a face vreun pas care are putea fi socotit ca provocator. Mai mult încă, s'au făcut Germaniei, fără amenințări, propuneri pe care este liberă a le respinge după plac, deci, cel mai înțelept lucru este a susține că ar fi o nebunie să

ne lipsim de o prietenie de care depinde propria noastră siguranță“

TIMES, din 28 Martie publică corespondențele primite dela Berlin, Roma și Paris, despre impresia făcută în cercurile politice respective de discursul d-lui Eden, din Camera Comunelor.

Corespondentul din Berlin scrie că comentariile presei Germane sunt slabe, „deoarece cuvântul de ordine n'a fost încă dat. Puținele pasaje devotate acestei chestiuni nu au dat indicații că Germania este gata să facă vreo contribuție pentru restaurarea încrederii“.

Iar din Roma e informat:

„Discursul d-lui Eden a fost primit în Italia în mod defavorabil ca și toate actele și declarațiile d-sale de până acuma. În special, declarația că Marea Britanie este fidelă pactului Societății Națiunilor și Tratatului de la Locarno, este criticată ca fiind în contradicție cu trimeterea flotei britanice în Mediterană și cu încheierea de acorduri navale cu țările mediteraniene într'un spirit anti-italian“.

Pe câtă vreme corespondentul din Paris, scrie:

„Discursul d-lui Eden a produs în totul o impresie favorabilă în Franța; deși au fost puncte care nu au fost tocmai pe placul francezilor; în special, pasajul în care d. Eden pare că pune Franța și Germania pe picior de egalitate, considerându-le ca fiind cele două națiuni responsabile pentru liniștea sau neliniștea Europei.

„În cercurile oficiale s'a simțit cea mai mare satisfacție în ce privește declarația neechivocă făcută de d. Flamin, că securitatea frontierelor Franței și Belgiei este o chestiune de interes vital pentru Marea Britanie; de asemenea, a făcut bună impresie aserțiunea d-lui Eden în sensul că d-sa nu va fi primul ministru de externe britanic care să nu respecte semnătura țării sale“.

Majoritatea ziarelor engleze din 28 Martie găsesc că un gest de conciliere din partea Germaniei este îndoelnic și de aceea amintesc că un asemenea gest va fi pentru Londra condiția esențială a oricărui progres în viitoarele tratative.

TIMES, scrie în acest sens următoarele:

„Trebuie să considerăm atitudinea delegaților germani ca neconstructivă, deși se poate spune că ideea de a trimite trupe internaționale în Renania a fost înlăturată printr'un consens general. D. Von Ribbentrop, nu a lăsat să se întrevadă nicio speranță de aranjament asupra niciuneia din propunerile Cărții Albe sau chiar a altor sugestii. S'a explicat delegatului german din nou, cum a făcut-o d. Eden de mai multe ori și d. Baldwin, joi, că o contribuție pozitivă a Germaniei, pentru a înlătura temerile, este preludiul indispensabil a oricărui noi progres“.

DAILY TELEGRAPH scrie:

„Germania va trebui să aleagă zilele viitoare dacă vrea să participe la continuarea căutării păcii, sau dacă vrea să rămână singură și să oblige celelalte națiuni a căuta mijloace diferite și mai puțin satisfăcătoare de a se asigura împotriva riscurilor de agresiune“.

NEWS CHRONICLE declară că în mod manifest, promisiunea de a nu fortifica Renania, devine din ce în ce mai puțin probabilă din partea Germaniei, atunci când se vorbește de consultări militare între celelalte puteri dela Locarno.

MANCHESTER GUARDIAN constată că colaborarea franco-belgo-engleză, ridică mai multe obiecțiuni din partea Germaniei decât tot restul Cărții Albe, deoarece

ea pune în discuție unul din obiectivele principale ale politicii germane care este: izolarea Franței de Marea Britanie.

SUNDAY TIMES din 29 Martie își exprimă îngrijorarea față de rezultatul absolut negativ al ultimei vizite la Londra a d-lui Von Ribbentrop. El afirmă că d. Von Ribbentrop ar fi cerut d-lui Eden ca să nu înceapă de pe acum conversațiile între Statele-majore. „D. Von Ribbentrop a primit răspunsul foarte ferm că aceste conversații au făcut obiectul unei hotărâri a celor patru puteri, ceea ce nu trebuie să fie confundat cu o propunere a lor făcută Germaniei“, adaugă ziarul, care arată apoi că Germania trebuie să aducă neapărat o contribuție pentru soluționarea problemei renane: „Acte și nu numai cuvinte. Altfel, puterile atașate păcii vor trebui să consolideze acțiunea lor comună, pentru a apăra pacea. Pentru Anglia, Belgia, Franța, Rusia și Cehoslovacia, singura alternativă ar putea fi atunci de a rămâne ferm unite sau să fie doborâte una după cealaltă“.

OBSERVER din 29 Martie este de părere că, dacă Anglia este formal angajată să apere securitatea frontierei Rinului, ea trebuie să-și păstreze întreaga libertate de acțiune în cazul unei amenințări în răsăritul Europei.

„Altfel, încheie ziarul, refuzăm în mod categoric să ne angajăm în prealabil la vreo intervenție în afacerile nesigure ale Europei Centrale sau de răsărit“.

NEWS CHRONICLE din 30 Martie comentează însemnătatea apropiatelor conversații dintre Statele majore, dar se îndoiește dacă vor putea începe săptămâna viitoare.

DAILY MAIL din 31 Martie scrie că d. Eden ar fi comunicat d-lui Corbin că, din cauza stării de spirit a opiniei publice engleze, ar fi necesar să se definească în mod strict limitele conversațiilor între Statele majore și că Anglia își rezervă dreptul, după aceste conversații militare, să aprecieze în ce constă o eventuală agresiune. Ziarul adaugă că răspunsul guvernului francez este așteptat mâine.

MANCHESTER GUARDIAN din 31 Martie anunță publicarea apropiată a unei Cărți Albe, conținând toate documentele privitoare la diferitele propuneri schimbate între guvernele englez, francez și german, în vederea soluționării principalelor probleme actuale.

Ziarul subliniază faptul că publicarea unora din aceste documente este considerată de către guvernul din Berlin ca indezirabilă. Constată însă că cercurile britanice socotesc că obiceiul d-lui Hitler de a se adresa celorlalte națiuni, fără a recurge la intermediarul guvernelor lor și de a expune teza sa într'un mod considerat aci ca foarte parțial, face necesar ca faptele autentice să fie supuse judecării opiniei publice mondiale.

Presa italiană.

Comentând discursul ținut de d. Eden în Camera Comunelor, LAVORO FASCISTA din 27 Martie scrie între altele:

„Nu credem că declarațiile d-lor Eden și Neville Chamberlain au reușit să lămurească complet atitudinea guvernului englez asupra situației create prin gestul german dela 7 Martie. Guvernul englez a voit să împace și capra și varza. Pentru a înțelege directivele guvernului din Londra, noi vom prefera să ne conducem după legea istorică expusă de d. Eden, lege care a călăuzit totdeauna dealungul veacurilor politica Angliei“.

Presa sovietică.

Toate ziarele sovietice, cu data de 20 Martie, comentează discursul ținut de d. Litvinov la Londra, în Consiliul Societății Națiunilor, afirmând că acest discurs a dovedit încă odată că U. R. S. S. urmărește pacea cu orice preț și menținerea tratatelor în vigoare.

Astfel, PRAVDA, scrie între altele:

„Reprezentantul Uniunii Sovietice a vorbit în numele unui mare stat al păcii, în numele unui guvern, pe stindardul căruia figurează lupta pentru pace.

„In cuvintele lui Litvinov s'a simțit puterea Uniunii Sovietice, siguranța în posibilitățile sale, nepărtinitorul raționament al unei țări care nu amenință pe nimeni, fiind interesată în crearea unor puternice garanții contra violatorilor liniștei și securității. Litvinov a putut vorbi cu o obiectivitate vădită, căci se știe că țara noastră n'a participat la semnarea acordurilor încălcate. Însă Uniunea Sovietică înțelege foarte bine însemnătatea unor astfel de acorduri — cum este cel dela Locarno — care reprezintă într'oarecare măsură un instrument al păcii. Este clar că violarea acestor acorduri amenință serios pacea, pe care U. R. S. S. o va apăra din toate puterile sale“.

CRASNAIA ZVESDA aducând elogii d-lui Litvinov, adaugă că Uniunea Sovietelor este de partea acelor care sunt într'adevăr gata să lupte pentru apărarea păcii, și împotriva acelor care, prin gesturile lor agresive, încearcă s'o turbure și să provoace războiu.

„Litvinov a desvăluit sofistica guvernului german, în ce privește incompatibilitatea pactului franco-sovietic, cu tratatul dela Locarno.

„Țara noastră vrea o înțelegere internațională, care, trebuie nu numai să întărească bazele existente ale păcii, dar să creeze și altele noi. Oricare dorește, ni se poate alătura nouă.

„O astfel de atitudine precisă și sinceră a Uniunii Sovietice este dictată numai de grija menținerii păcii și îndepărtării cauzelor care, direct sau indirect, pot provoca războiul“.

IZVESTIA ocupându-se de aceeași chestiune, scrie, sub titlul: „Nu o capitulare colectivă, ci o apărare colectivă a păcii“.

„Discursul tovarășului Litvinov este o constatare a realităților. Este o datorie a oricărui om, de a constata realitatea lucrurilor. Tovarășul Litvinov și-a îndeplinit această datorie cu seninătatea și liniștea atât de caracteristice lui.

„Discursul tov. Litvinov a produs o adâncă impresie în toată lumea, care simte că în spusele lui Litvinov se ridică marea țară, care luptă sincer pentru pace, dar care a arătat deja în trecut, că nu știe ce este teama. Cea mai bună dovadă a însemnătății discursului lui Litvinov este faptul că presa fascistă germană n'a îndrăznit să publice discursul acesta, nici măcar în rezumat, cu tot tonul lui clar și cumpătat. Injuriile presii fasciste germane, proferate la adresa Uniunii Sovietice și a comisarului ei la afacerile străine, constituie o dovadă a puterii de convingere a argumentelor expuse de reprezentantul Uniunii Sovietice. Nimeni, în lume, nu poate și nici nu va îndrăzni să conteste faptele, pe care și-a bazat Litvinov constatările. Numai acei care se declară numai prin vorbe, pentru sistemul colectiv al securității, iar în fapt, sunt gata să renunțe la acest sistem, atunci când sprijinirea lui nu va mai fi în interesele lor, numai ei sunt în stare să nu înțeleagă cuvintele de prevenire ale lui Litvinov. Uniunea Sovietică va

preciza poziția reală a oricărei mari puteri, pe baza atitudinii pe care o are aceasta, în momentul când Germania subminează această securitate, în scopul de a arunca în aer organizația slabă a frontului internațional de luptă pentru pace. Puterile interesate la menținerea păcii sunt, în totalitatea lor, mai puternice decât statele care urmăresc războiul. Acestea din urmă îndrăznesc numai pentru că speculează lipsa de coeziune între puterile pacifice și speră să atragă pe unii, cu mirajul păcii separate, iar pe alții să-i sperie, amenințând cu atac.

„Apelurile și cuvintele prevăzătoare ale comisarului guvernului la afacerile străine Litvinov, au avut un singur scop: să unească acele elemente din toate țările, care în adevăr doresc realizarea unei acțiuni comune a puterilor interesate la menținerea păcii“.

ZA INDUSTRIALIZAȚIUNEA în numărul său din aceeași dată scrie:

„Nu degeaba discursul strălucit al tov. M. M. Litvinov a avut un răsunet mondial în înțelesul deplin al acestui cuvânt. Comisarul poporului la afacerile străine al U. R. S. S., a ridicat discuția în legătură cu violarea pactului dela Locarno de către Germania, la o înălțime principială.

„Totuși, tov. Litvinov n'a trecut cu tăcere nici latura juridică a chestiunii, din punct de vedere al dreptului internațional. În partea discursului său, în care a vorbit despre obligațiunile internaționale și despre legătura între pactul dela Locarno și cel franco-sovietic, tov. Litvinov a combătut cu succes argumentele „juridice“ ale aceluia, care vor cu orice preț să-și motiveze agresiunea.

„Nici când Uniunea Sovietică n'a idealizat statuquo-ul de după războiu. Însă violarea acestui statu quo în împrejurările de astăzi, înseamnă agresiune“.

Reproducând pasajele principale din discursul d-lui Litvinov, ziarul încheie în modul următor:

„Chiar primele ecouri pe care le-au avut declarațiile tov. Litvinov în presă, demostrează că cuvintele lui au provocat o caldă simpatie la acele popoare din Europa, care, contrar părerii autorului lui „Mein Kampf“, nu vor războiu, ei pace.

„Pacifismul popoarelor nu înseamnă însă că ele ar fi fost intimidat. Ele privesc opera de apărare a securității colective nu ca o formulă la modă, ci ca o problemă vitală“.

Ziarul VISTI din Kiev, cu data de 20 Martie, expune la rândul său argumentările delegatului sovietic la Consiliul Ligii Națiunilor, relevând preciziunea și claritatea discursului și calitatea de exponent al opiniei publice sovietice a d-lui Litvinov.

IZVESTIA din 23 Martie publică încă un articol mare asupra denunțării tratatului dela Locarno, în care comentând două articole apărute la 16 și 17 Martie 1936, în ziarul polonez GAZETA POLSKA, constată că: „acest act de încălcare violentă a tratatelor internaționale n'a fost ceva neașteptat, ci a fost mai de mult pregătit“; afirmă apoi că „Hitler a ales pentru realizarea planului său tocmai ziua de 7 Martie, numai pentru că conjunctura internațională și în special poziția ocupată de puterile hotărâtoare europene, i-au fost într-o oarecare măsură favorabile“.

Citând mai multe pasaje din articolele amintite, IZVESTIA scrie mai departe următoarele:

„Este greu de admis ipoteza că tot ce a fost atât de bine cunoscut corespondentului ziarului polonez, să nu fi fost știut în capitalele Statelor din vestul european. Cu toate acestea, nu s'a produs nimic din ceea ce ar fi putut

sili pe Hitler ca să-și reexamineze hotărârile. Ce concluziuni rees din relatările oficiosului polonez? Timp îndelungat. Germania a făcut pregătiri pentru realizarea planurilor sale și în această privință ea a fost ajutată în bună măsură de puterile din apusul european.

„Anularea unilaterală a tratatului dela Versailles, de către Germania, la 16 Martie 1935, a rămas fără sancțiuni.

„Este adevărat, Consiliul Ligii Națiunilor a adoptat o rezoluție, în care prevedea repetarea unor astfel de gesturi. Prin aceasta însă, chestiunea a și fost închisă. Cum putea Hitler să privească serios acest avertisment, dacă în același timp, Anglia s'a grăbit să încheie acordul naval cu Germania?

„Violarea pactului dela Locarno și remilitarizarea Renaniei, au fost posibile de realizat mulțumită, în parte, atitudinii oscilante a Angliei și Franței, față de aplicarea sancțiunilor împotriva agresorului în războiul italo-abisinian. Dacă Anglia și Franța ar fi luat chiar dela început o poziție fermă și limpede și ar fi tras din faptul agresiunii concluziuni, dictate de regulamentul Societății Națiunilor, fascismul german nu s'ar fi decis atât de ușor, să pășească la acțiunea dela 7 Martie.

„Cel de al treilea Reich, duce o politică a spadei, căreia nu-i este opusă deocamdată nicio acțiune de apărare reală și colectivă a păcii.

„Astăzi, Hitler este de părere că „fructul austriac“, nu este încă destul de copt și că deocamdată poate fi ocupată, fără teama unor sancțiuni, numai Renania. Cine însă poate să fie sigur, că mâine sau poimâine, când situația economică a fascismului german va deveni și mai grea și când va apare nevoia de noi gesturi de politică externă — cine poate fi sigur că trupele germane nu vor apărea la Memel, Dantzig sau în Belgia de Sus, „restabilind suveranitatea“ celui de al treilea Reich? Cine poate să fie sigur că mâine sau poimâine nu se va coace „fructul austriac“ sau oricare alt „fruct“?

„Numai o apărare colectivă a păcii, numai o colaborare efectivă între toți partizanii păcii, este în stare să silească pe cel de al treilea Reich să renunțe la politica spadei“.

Presa polonă.

CZAS din 24 Martie, în articolul său de fond, intitulat: „După Anglia are cuvântul Germania“, scrie următoarele:

„S'a părut că, rezultatul Conferinței dela Londra a provocat o nemulțumire generală, mai ales, în Franța. Noul Locarno e nimic, Liga Națiunilor se prăbușește în neputința ei, Italia supărată, Germania neliniștită; cu un cuvânt, marele congres internațional, de care au fost legate atâtea speranțe, a adus deziluzie și un val nou de pesimism.

„Între timp, în ultimele zile, câteva discursuri din Parlamentul Englez, au luminat în mod neașteptat orizontul european. S'a dovedit că Marea Britanie posedă sentimentul datoriei adânc dezvoltat și nici nu se gândește să se degajeze de angajamentele luate, că în relațiunile sale cu Franța și Belgia, frontiera ei va fi întotdeauna pe Rhin, și în fine, că Anglia, în ceea ce privește chiar Orientul European, este gata de a proceda în contra fiecărui agresor“.

Întrebându-se, care va fi ecoul apelului ministrului Eden în Germania, ziarul continuă:

„Cuvântul îl are acum Germania, și încăodată se crează situația, că dela conținutul și tonul propunerilor ei va depinde, dacă starea actuală de încordare generală și de neîncredere reciprocă se va menține, sau dacă lumea ci-

vilizată va pași pe calea înțelegerii generale și a dezvoltării pașnice“.

KURJER PORANNY, din 25 Martie publică un articol, în care afirmă că situațiunea actuală permite Franței să se fortifice cu ajutorul Statelor locarniene și în același timp, să înceapă lucrări pregătitoare pentru ameliorarea relațiilor cu Germania.

Ziarul continuă: „Este evident că cineva trebuie să fie victimă, căci o asemenea înțelegere nu poate avea loc fără schimbări teritoriale. De ce fel și unde?!... Redactorul-șef al ziarului L'OEUVRE, Jean Piot, propune restituirea coloniilor Germaniei, adjudecate Franței și Angliei prin Tratatul dela Versailles. Această propunere este semnificativă“.

VARSAWSKI DZIENNIK NARODOWY, din 26 Martie, subliniază necesitatea de a rupe cu metodele politice de până acum, bazate pe Liga Națiunilor, și de a aplica metodele vechi și experimentate, întemeiate pe înțelegeri bilaterale și pe echilibrul puterilor politice.

WARSAWSKI DZIENNIK NARODOWY, din 27 Martie, publică sub titlul: „După refuzul Germaniei“, un articol de fond, în care, susținând că falimentul Ligii Națiunilor ar fi clar și evident, și că asupra nereușitei duble a politicii engleze (în conflictul cu Italia și în chestiunea ocupării zonei demilitarizate a Rinului), nu încape nicio îndoială, scrie următoarele:

„Cu cât politica franceză va trage mai repede consecințele din experiențele făcute în decursul ultimilor ani, cu cât mai repede se va baza pe forțele sale proprii și pe alianțe, cu cât mai repede va normaliza relațiunile sale cu Germania, prin tratative directe, cu atât mai bine va fi pentru Franța, pentru alianții ei și pentru pacea europeană“.

Același ziar, afirmă în articolul său din 28 Martie, intitulat: „Franța, Anglia și Germania“, că „Franța va fi nevoită să trateze direct cu Germania, deoarece falimentul ideologiei, pe care a fost bazat Tratatul dela Versailles, precum și Liga Națiunilor, este evident și inaplicabil“.

KURJER WARSZAWSKI din 29 Martie publică un articol semnat de generalul **VL. Sikorski**, care scrie între altele:

„Mai de vreme sau mai târziu, va avea loc o nouă conferință europeană și aceasta în urma ultimei inițiative germane. Ar fi rău, dacă acest fapt ar surprinde Statele care și-au luat ființă după sfârșitul marelui războiu. Lichidarea multor litigii ar avea loc pe socoteala lor. De aceea aceste State și printre ele Polonia, nu au niciun moment de pierdut. Ar trebui să se înțeleagă și să formeze un bloc, care ar reprezenta puterea necesară pentru apărarea intereselor comune“.

Autorul arată în continuare că Liga Națiunilor, cu toată slăbiciunea ei, este absolut necesară, fiind totuși o garanție pentru securitatea generală și că mai ales Statele mici nu vor și nu pot admite încetarea ei.

„Cea de a treia necesitate, care rezultă din aprecierea calmă și obiectivă a evenimentelor actuale, este puterea armată, care astăzi ca și în trecut, reprezintă baza cea mai eficace pentru independența Statului“, încheie ziarul polon.

Presa elvețiană.

JOURNAL DE GENEVE din 28 Martie, sub titlul „Etiopia și Rhenania“, scrie:

„Este o chestiune pe care Londra, Parisul și Bruxelles vor fi obligate să o rezolve dacă vroiesc într'adevăr să restabilească frontul dela Stresa și dela Locarno. Dacă

înțeleg să obție dela d. Mussolini, ca el să ia parte pe un picior de egalitate cu celelalte puteri, la măsurile hotărâte în comun contra amenințării hitleriste pe Rhin, atât logica cât și diplomația cer ca sancțiunile să fie ridicate, căci nu se poate aștepta din partea Italiei să ia loc în același timp, pe banca judecătorilor și pe cea a acuzaților.

„Este puțin probabil că d. Eden va face gestul necesar. Opinia publică engleză s'ar opune.

„Intre timp ducele a întărit situația sa în Europa Centrală. Sprijinul său nu este lipsit de valoare.

„Intrebarea se pune dacă d. Flandin, în ajunul alegerilor, care se anunță antifasciste, ar putea să conceapă o politică de strânsă alianță cu Italia? Noi nu o credem. D. Flandin va schița un gest spre Roma, pentru a exercita o presiune asupra d-lui Eden și a grăbi o strânsă înțelegere între Foreign-Office și Paris. Dar ducele nu se va mulțumi cu un simplu gest. D. Mussolini vrea ridicarea sancțiunilor. El nu se va preta la nicio manevră fără să fi obținut o garanție esențială. Sancțiunile rămân deci rodul unor ițe încâlcite, împletind Etiopia și Rhenania. Nu se va rezolva nimic până ce nodul nu va fi tăiat“.

În același număr, referindu-se la discursul rostit în Camera Comunelor de d. Eden, ziarul genevez scrie:

„Li trebuie ministrului de externe englez un succes de conciliere în afacerea rhenană.

„Li trebuie acest succes, precum i-a trebuit d-lui Laval în conflictul italo-etioopian, acum câteva luni abia. Dar succesul d-lui Eden ar constitui, azi, într'o largă măsură un eșec pentru d. Flandin. Or, d. Eden a profitat de căderea d-lui Laval. Ce va face ministrul francez dacă d. Eden parvine să înjghebe, pentru Rhenania, un compromis Hoare-Laval?

Sunt asemănări care sar în ochi.

„E de dorit, încheie ziarul, ca d. Eden să nu suporte, în împrejurări analoage, soarta nefericită a d-lui Laval“.

Presa iugoslavă.

Privitor la discursul d-lui Eden din Camera Comunelor, ziarul **POLITIKA** din 27 Martie, scrie că chestiunea militară pusă pe planul puterilor locarniene a fost aceea care a dat loc la criticele din Parlamentul englez.

„Intr'adevăr, angajamentele cu caracter militar al planului adoptat de către Marea Britanie față de Franța și de Belgia, interesează în mod special opinia publică britanică“.

Ziarul **VREME** din 27 Martie, scrie în aceeași chestiune că, în discursul său d. Eden n'a spus nimic nou.

„Totul face să se creadă că situația s'a complicat și mai mult. Intr'adevăr, declarația ministrului de externe englez, prin care afirmă că planul puterilor locarniene nare caracterul unui ultimatum pentru Germania. Ci numai de un proiect susceptibil de a fi modificat, sau chiar respins, va fi desigur rău văzut de Franța, al cărui ministru al afacerilor străine, precum o știm, apără un punct de vedere cu totul opus aceluia exprimat acum de către d. Eden. Pe de altă parte, cuvintele acestuia prin care afirmă că Berlinul e acela care a creat tensiunea actuală, vor forma desigur obiectul unor vii critice în Germania.

„Intr'un cuvânt, situația, așa cum se prezintă, după discursul acesta, este aceeași care există la începutul convorbirilor dintre puterile locarniene:

1. Anglia își menține angajamentele din Tratatul dela Locarno, dar dorește să le îndeplinească pe calea unor convorbiri cu Germania.

2. Anglia își păstrează rolul său de arbitru, iar nu acela de putere garantă.

3. Franța își menține cererile pe care Germania le-a respins.

4. „Trupele germane rămân pe Rhin“.

Presă daneză.

Toate ziarurile daneze din 30 Martie, reproduc lungi pasaje din discursul d-lui Flandin, subliniindu-i importanța.

Ziarul POLITIKEN comentând acest discurs scrie:

„D. Flandin a proclamat o nouă cruciadă, în care Franța joacă rolul de câmpion al păcii și al integrității teritoriale a celorlalte State. Franța nu-și apără numai teritoriul ei ci apără în același timp cauza tuturor țărilor europene. Nu alegătorilor germani se adresa d. Flandin în cuvântarea sa: apelul său era adresat lumii întregi și era în același timp un răspuns categoric la politica externă a d-lui Hitler“.

Presă evreiască din străinătate.

Ziarul HAITN din Varșovia cu data de 29 Martie, susține că atât „Cartea Albă“ engleză, cât și discuțiile

din Parlamentul britanic n'au contribuit cu nimic la lămurirea situației internaționale după gestul săvârșit de d. Hitler. Apoi adaugă:

„Este un lucru clar că aplicarea sancțiunilor față de Germania nu are nicio șansă de a fi consimțită de Liga Națiunilor pentru singurul motiv că Anglia nu vrea. Despre Polonia nici nu poate să fie vorba ca această Țară să se ridice împotriva Germaniei de care o leagă un pact de neagresiune. Franța va trebui deci să înlocuiască pactul dela Locarno cu un alt pact al celor patru în care vor intra și Anglia, Germania, și Italia pentru asigurarea securității în apus.

„Dacă se va înfăptui acest plan, atunci Sovietele și Polonia vor rămâne afară și vor fi silite să formeze o nouă apropiere pentru a înlătura primejdia extinderii aspirațiilor germane spre răsărit.

„În astfel de condițiuni este probabil că ofensiva germană împotriva tratatelor va reuși pe deplin. Germania va căuta o graniță nouă cu Rusia și este de presupus că dacă liniștea se va restabili, la Rhin nu sunt excluse surprize la granițele de Sud și Est ale Germaniei“.

CONVORBIRILE ITALO-AUSTRO-UNGARE

Presă italiană.

CORRIERE DELLA SERA din 25 Martie, scrie:

„Protocolurile dela Roma constituiesc o logică dezvoltare a legăturilor stabilite în 1934, între Italia, Ungaria și Austria; aceste legături au ieșit victorioase din greaua încercare a evenimentelor internaționale. Această prietenie este unul din puținele puncte tari care formează pilonul susținător al păcii în regiunea dunăreană.

„Din aceste întrevederi și raporturi politice, economice culturale și sentimentale, a ieșit un adevărat grup care este un factor important în Europa. Noul acord nu este îndreptat împotriva nimănui. Este singura cale care poate pregăti o mai largă colaborare europeană bazată pe cinste și pe o împedă politică externă“.

IL GIORNALE D'ITALIA, cu aceeași dată, constată că noile protocoale dela Roma mențin aceleași obiective clare, fixând activitatea care va corespunde intereselor celor trei țări.

IL LAVORO FASCISTA din 26 Martie, scrie că noile protocoale italo-austro-ungare constituiesc o nouă și eficientă etapă a colaborării celor trei țări.

„Această cooperare a fost întotdeauna constructivă. Politica Italiei față de Austria a fost contrariu politicii celorlalte state care era negativă.

„O comunitate perfectă de interese și intenții a fost baza acestei cooperării.

„Cu încheierea protocolurilor dela Roma, colaborarea celor trei țări capătă o formă definitivă și concretă“.

Presă franceză.

D. François de Tessau, în ziarul LA TRIBUNE DES NATIONS din 26 Martie, referindu-se la recente convorbiri dela Roma, scrie între altele:

„Ne amintim că în luna Februarie au avut loc convorbiri importante, nu pentru a fixa statutul Europei Centrale, ci pentru a-i asigura mai bine stabilitatea.

„D-nii Sarraut și Flandin s'au străduit să prezeve independența Austriei, să stimuleze colaborarea Statelor dunărene, să pună de acord țările Micii Înțelegeri cu guvernul dela Viena.

„Negocierile dela Roma vor permite poate să se armonizeze mai bine necesitățile Ungariei cu ale celorlalte State dunărene.

„Totuși soluțiunile întrevăzute în cursul ultimelor convorbiri dela Roma sunt la rândul lor subordonate relațiilor viitoare ale marilor State cu Germania“.

In același ziar, sub titlul „Pactul dela Roma și Mica Înțelegere“, d. Elemer Hantos, profesor la Universitatea din Budapesta, publică un articol din care redăm:

„Extinderea la Mica Înțelegere a programului de activitate, definit la Roma, ar însemna un progres notabil dar nu o soluție a problemei.

„Aceasta ar necesita o adaptare mai ingenioasă și mai echitabilă a intereselor cu cele două puternice vecine: Germania și Polonia.

„Prin tratatul dela Roma, Italia, din punct de vedere diplomatic și-a asigurat față de alte State, un avans în basiniul dunărean, ar fi însă necesar ca Statele dunărene să vegheze pentru a înlătura tot ce ar putea acorda aparenta unei izolări a celor două mari puteri limitrofe“.

LE PETIT JOURNAL, sub titlul „Ducele veghează asupra Europei Centrale“, scrie:

„Guvernele italian, austriac și ungar, confirmă din nou voința lor de a nu întreprinde nicio negociere politică importantă privitor la chestia dunăreană cu guvernul unui Stat, terț, fără a fi luat în prealabil, contact cu celelalte două guverne, cu care protocoalele dela Roma din 17 Martie 1932 au fost semnate.

„Cu toate că cele trei guverne sunt complet de acord asupra utilității de a dezvolta relațiile lor economice cu alte State dunărene, ele afirmă că, pentru moment, o atare intensificare nu s'ar putea efectua decât prin mijlocul unor acorduri bilaterale“.

LE TEMPS, după ce publică textul protocolurilor adiționale ale protocolului dela Roma din 17 Martie 1934, face următoarele comentarii cu privire la politica d-lui Mussolini în Europa Centrală:

„Reese că noile documente dela Roma dovedesc continuitatea politicii Ducelui în Europa Centrală, politică dictată de grija Italiei de a fi prezentă pe țărmul Dunării și de a alunga astfel pericolul german de expansiune în centrul Continentului.

„Ceea ce se desprinde cu certitudine, este că prin noua înțelegere dela Roma, garanția independenței Austriei față de Germania este întărită; iar Ungaria se îndepărtează de influența Berlinului.

„Este important a sublinia acest rezultat în momentul când cancelarul german se arată amenințător în direcția Rinului“.

JOURNAL DES DEBATS, comentând sub semnătura d-lui Albert Mousset, acordurile dela Roma, scrie:

„Unele ziare asimilează noua grupare Micii Înțelegeri. Există însă între aceste două formații o deosebire capitală.

Fundamentul Micii Înțelegeri este statutul teritorial al Europei. Față de această chestiune decisivă e de prisos de a mai spune că pozițiile Italiei, Austriei și Ungariei, sunt departe de a coincide.

„Nu prea vedem Ungaria de pildă, obligându-se de a garanta statutul teritorial austriac în Burgenland. Pe de altă parte, noile protocoale taie punțile cu Mica Înțelegere; ele nu au în vedere decât acorduri bilaterale și pentru moment, un singur acord între Austria și Cehoslovacia.

„Să încheiem:

„Beneficiara acordurilor este evident Italia, care într'un moment critic ca cel actual a întărit prestigiul ei diplomatice în Europa Centrală“.

L'INTRANSIGEANT, din 29 Martie, publică o corespondență a d-lui Georges Ovard, trimesul special al ziarului la Viena, reflectând impresia care domnește în Europa Centrală și în țările dunărene, după lovitură de forță germană, și după convorbirile dela Roma. În această din urmă chestiune, ziarul scrie, printre altele:

„Ultimele acorduri dela Roma confirmă pozițiile Austriei și Italiei. Ducele nu părăsește postul său dela Brenner; Cancelarul Schuschnigg nu dorește decât să întărească o amicitie indispensabilă.

„El a indicat o mare dorință de conciliere generală. Ungaria a trebuit să dea dovezi de moderațiune, abținându-se deocamdată dela discursuri revizioniste. Italia o împiedică de a se arunca în brațele Germaniei. Austria, de altfel nu înțelege să se opună Micii Înțelegeri. Apropierea cu Cehoslovacia este în curs. Două sarcini solicită atenția Austriei: o reorganizare economică a basinului dunărean și menținerea independenței ei. Franța nu trebuie să privească numai spre Rhin.

„Părăsese Viena cu sentimentul că opinia austriacă ar dori să ne vadă lucrând în deplină înțelegere cu Italia, a cărei poziție este foarte puternică“.

Presa engleză.

Ziarele engleze söt în evidentă, cu o caracteristică a discuțiilor dela Roma, anumite divergențe dintre Ungaria și celelalte State participante, dintre care cea mai importantă a fost cu Austria pe tema cooperării economice cu Mica Înțelegere. Astfel:

DAILY MAIL din 25 Martie spune că noul acord economic încheiat la Roma însemnează căderea propunerilor recente ale Cehoslovaciei făcute pentru o apro-

piere economică a Austriei și a Ungariei cu Statele Micii Înțelegeri.

DAILY HERALD cu aceeași dată, spune mai întâiu că Italia, Austria și Ungaria nu vor intra în niciun fel de tratative, fie politice ori economice, cu Statele Micii Înțelegeri, sau cu alte State sancționiste, până ce nu se ridică sancțiunile aplicate Italiei, apoi adaugă:

„În comunicatul oficial nu s'a menționat că pretențiile Austriei și Ungariei de a-și completa reînarmarea au fost pe deplin confirmate. Reorganizarea forțelor armate ale Austriei a făcut în anul trecut un progres simțitor sub supravegherea Statului major italian; iar armata ungară a fost considerabil întărită“.

DAILY TELEGRAPH din 26 Martie publică un articol de fond, în care susține că ceea ce s'a discutat la Roma nu va putea fi luat serios în considerare înainte de convocarea marelui conferințe plănuită a se ține la Londra. Constată de asemeni că valoarea imediată a acestui pact constă în dezvoltarea relațiilor comerciale pe cale de cooperare economică între țările din basinul Dunării.

TIMES din 26 Martie publică textul integral al celor trei protocoale suplimentare protocoalelor semnate în Martie 1934 la Roma. Trecând apoi la comentarii, ziarul e de părere că din textul lor reiese, după cum era de așteptat, întărirea stipulațiilor anterioare în raport cu noua situație din Europa. Crede că deși exponenții politici italieni subliniază faptul că apropierea dintre cele trei State semnatoare nu însemnează că e închisă ușa și altor națiuni, totuși din paragraful prim al protocolului ei doilea reiese tocmai contrariu.

Constată pe de altă parte că în ce privește chestiunile economice, protocoalele prezintă mai multă elasticitate, de oarece, este evident din cuprinsul paragrafului al doilea din al doilea protocol că nu s'a pus Austriei nicio piedică la încheierea vreunui tratat economic bilateral cu Cehoslovacia, ori când ar voi. Italia, bine înțeles, că din cauza sancțiunilor, este împiedecată dela încheierea unor asemenea tratate bilaterale, dar odată ce sancțiunile nu vor mai exista, nimic nu va putea împiedeca pe Italia dela aceasta“.

DAILY TELEGRAPH din 26 Martie, redă o corespondență din Viena, sub titlul „Austria alarmată de pactul dela Roma“, în care arată că opinia publică din Austria e îngrijorată de cuprinsul protocoalelor adăugate la tratatul italo-austro-ungar din Martie 1934. Adaugă că noile clause sunt considerate la Viena ca punând Austria și Ungaria cu totul sub influența Italiei și precizează:

„Mai ales clauza care prevede o consultare a câtor și trei semnatori mai înainte ca vreunul din ei să intre în tratative cu o a patra putere, e socotită la Viena că ar însemna că atât Austria cât și Ungaria să urmeze politica italiană, de oarece este greu de închipuit ca Italia ar căuta mai întâi să obțină consimțământul acestora, înainte de a începe tratative cu Franța, de exemplu, sau cu Abisinia“.

Correspondentul ziarului este informat că la Viena se bănuiește că ar mai fi și o clausă secretă de natură militară.

Observă de asemenea că în unele cercuri Vieneze se aduc critici severe Angliei și că străngerea raporturilor Austriei și Ungariei cu Italia se datorește mult și neîncrederii în politica guvernului englez care, după părerea austriacilor, arată o dorință excesivă de a fi mediatore între Franța și Germania.

„Aceleași cercuri, cred că se poate pune mai mult teamei pe ajutorul concret al d-lui Mussolini decât pe acela

al vreunei alte puteri mari, în caz când independența Austriei ar fi amenințată, *conchide ziarul englez.*

Presa elvețiană.

Ziarele elvețiene au dat o deosebită atenție convorbirilor italo-austro-ungare, dela Roma.

Astfel, în numărul din 25 Martie, JOURNAL DE GENEVE, scrie, între altele:

„În momentele acestea turburi, pe care le străbate Europa, calea colaborării internaționale, prin Liga Națiunilor, este, o dată mai mult abandonată de către cele trei state.

„Agresiune, violare a tratatelor, dezertare, ingratitude: acestea par a domina. Roma a voit să strângă și mai mult relațiile sale cu Viena și Budapesta. Dar niciunul din aceste trei state n'au înțeles că problema dunăreană este, ca toate problemele de pace, o problemă de colaborare între micile și marile puteri; o problemă de colaborare în cadrul egalitar al Societății Națiunilor; o problemă de independență și de libertate efective. Opera unei mari puteri, urmată de câțiva vasali, n'a dat niciodată roade“.

Același ziar revenind, a doua zi, asupra rezultatului convorbirilor italo-austro-ungare, adaugă următoarele:

„Cei care sunt mai îngrijorați de noua combinație, sunt Mica Înțelegere și mai ales Uniunea Sovietelor, căci orice consolidare a regiunii dunărene, în starea sa actuală, este aproape exclusă.

„Acesta este succesul obținut de către d. Gömbös și de politica ungară. Budapesta evită să semneze orice angajament care ar obliga-o să renunțe la iredentismul său, să considere drept definitive durerile sale granți și să-și abandoneze minoritățile.

„Totuși, încheie ziarul, protocolurile dela Roma constituie un eveniment fericit pentru că întărește independența Austriei și puterea Italiei, indispensabilă echilibrului Europei“.

Ziarele elvețiene nu văd în convorbirile dela Roma, nicio primejdie pentru Mica Înțelegere.

Mica înțelegere este considerată ca un organism politic solid, peste care nu se mai poate trece, în tăcere și a cărui mijlocire poate să influențeze și atitudinile marilor puteri. În ce privește punctul de privire al Micii Înțelegeri, în situațiunea de azi, corespondentul din Viena al ziarului NEUE ZÜRCHER ZEITUNG din 26 Martie, o caracterizează drept o „continuare a tradiției de a restabili înțelegerea anglo-franceză“.

DER BUND din 27 Martie, publică o corespondență din Roma, în care scrie între altele:

„Protocolurile suplimentare sunt o desamăgire pentru mulți somnambuli politici. Ele conțin mai puțin decât au așteptat și au anunțat mulți în prealabil. Conferința dunăreană dela Roma n'a fost numai o întâlnire demonstrativă. S'a făcut și muncă pozitivă. Protocolurile suplimentare nu conțin o invitație de adeziune pentru vecinii Austriei și Ungariei, așa cum s'a așteptat. Dar nu „decretează“, nici desființarea clauzei militare, așa cum ea a fost impusă Austriei și Ungariei de pacea dela Trianon, și nici reintroducerea stagiului militar în cele două State dunărene. Astăzi, când lumea este atât de agitată din cauza atitudinii Germaniei, Italia n'a putut participa la o nouă rupere de pact.

„După cum se aude, s'ar fi ivit la sfârșit divergențe de opinii serioase între austriaci și maghiari, care n'au putut fi înlăturate ușor. D. Gömbös ar fi cerut foarte energie, ca partea politică a protocolurilor existente, să

fie în sfârșit clarificată și reglementată în sensul Ungariei.

„În schimb, Austria n'are actualmente alte ținte în politica externă, făcând abstracție de chestiunea inactuală a reintronării Habsburgilor, decât asigurarea definitivă, față de cunoscutele dorinți germane. Înviorarea economiei sale este pentru Austria o chestiune vitală. După opinia multora, lucrul acesta s'ar putea realiza printr'o unire economică a tuturor Statelor dumă-nere și balcanice, intercalându-se marile State care sunt vecine cu aceste teritorii. Dar s'ar putea compromite prin această politică de revizuire maghiară. În protocolurile suplimentare s'a ajuns la un compromis, care nu satisface Ungaria, dar care poate fi suficient pentru moment. Raporturile economice cu celelalte State dunărene urmează să devină mai vii prin încheierea de pacte economice bilaterale, adică nu printr'un pact economic dunărean. Ele nu impun Ungariei să renunțe la politica ei de revizuire. S'a prevenit deocamdată, primejdia că Italia să poată fi dată la o parte printr'un pact economic în Basinul Dunării. De asemenea s'a oprit înaintarea d-lui Hodza la Viena.

„Mai importantă decât partea economică, este cea politică. Protocolurile suplimentare merg mai departe decât cele vechi. În noile protocoale se spune, că cele trei State, formează acum un „grup“. De fapt, l-au format și după vechile protocoale. Se evită de asemenea și cuvântul „bloc de trei State“, sau „Mica Înțelegere“. Dar s'a creiat un organ nou, un consiliu de trei puteri permanent.

„Italia, Austria și Ungaria își iau angajamentul — ca și puterile Micii Înțelegeri — să nu înceapă negocieri politice cu vreun Stat străin, care tind la o reglementare parțială sau totală a problemei dunărene, fără să se fi pus întâiu în legătură cu ceilalți doi parteneri.

„De importanță decisivă este sensul pe care vor să-l dea partenerii expresiei de a se pune întâiu în legătură cu ceilalți doi parteneri“. Înceamnă oare lucrul acesta, că la consfăturile comune fiecare din cele trei State își rezervă deplina libertate de decizie și acțiune? Sau înseamnă că consfăturile trebuie să ducă la hotărâri obligatorii pentru toți partenerii, care apoi să indice direcția la negocierile cu Statul străin.

„Nu este exclus, să fie așa. Întrebarea este numai, dacă prin acest fapt, Austria și Ungaria n'au renunțat la independența lor în politica externă. Este în afară de orice îndoială, că Italia își va rezerva totdeauna libertatea ei. În cazul când d-nii Gömbös și Schuschnigg, au încătușat într'adevăr politica externă a țărilor lor, ei n'au făcut lucrul acesta numai de dragul amicitiei cu Italia.

„Drept răsplată au primit probabil din partea Italiei, anumite asigurări ținute secret.

„Oriecum ar fi, prin clauza „consultațiuni reciproce prealabile“. Italia a știut să asigure Austria și Ungaria față de Germania și Mica Înțelegere.

„De asemenea va fi prezentă la eventuale negocieri germano-austriace, asupra încheierii unui pact de neagresiune reciproc. Ea poate preveni să fie exclusă de Germania în Austria sau învinsă de Mica Înțelegere.

„Dar și Ungaria nu va mai putea începe în viitor cochetări politice cu Germania, fără ca Italia să vegheze în calitate de tutoare, alături de ea.

„Noul angajament de consultație se referă numai la problemele Basinului Dunării, și nu la celelalte probleme ale politicii europene.

GAZETTE DE LAUSANNE din 28 Martie, sub titlul „Italia în Europa Centrală“, scrie sub semnătura d-lui Maurice Murat:

„Este de azi înainte înțeles că Italia, Austria și Un-

ria formează un bloc. Ele se vor concentra asupra tuturor chestiunilor economice, dar și asupra altora. Se svinise chiar că acorduri militare au fost încheiate la Roma între acele trei State. Guvernele respective însă au desmințit această știre. Există de altfel chestiuni în care nu vedem Italia și Ungaria colaborând în plină înțelegere.

„Dacă Italia bunăoară ar trebui să se opună vreo dată alipirii Austriei, oare ungurii vor sprijini cu armele împotrivirea Italiei?”

Totul este confuzia în Europa Centrală, mai mult încă decât în restul Continentului.

„Blocul italo-austro-ungar reprezintă o voință și o forță cât timp face echilibru Micii Înțelegeri, dar el nu poate avea o politică absolut unitară. Marea protecție a Austriei este Italia. Ea a dovedit-o mobilizând imediat după asasinarea Cancelarului Dolfuss. În altă ordine de idei, Roma vrea ca Austria să rămână republică. Aceasta nu poate displice Micii Înțelegeri. Se sperase că consolidarea blocului italo-austro-ungar ar fi paralelă cu o acțiune care și-ar propune de a ajuta acest bloc Micii-Înțelegeri.

„Pentru moment nimic nu prevede o operație de acest soi. Ungaria rămâne revizionistă înverșunată. În ochii ei Mica-Înțelegere nu a încetat de a fi dușmană.

„În consecință, noile protocoale nu prevăd decât acorduri bilaterale între Austria și Cehoslovacia.

„Dar organizarea Europei dunărene cere îndeplinirea altor condiții. Cât timp Ungaria rămâne pe poziția ei actuală, un statut dunărean este aproape imposibil.

„Pe de altă parte, există temeri că viitoarea bombă germană va exploda în teritoriul austriac. Europa Centrală și Europa Orientală, trăesc îngrijorate în așteptarea acestui gest.

„Ca element liniștitor, trebuie să înregistrăm că politica italiană și recentele protocoale își propun salvarea independenței Austriei“

Presa maghiară.

In numărul din 28 Martie, ziarul economic financiar, MAGYAR LLOYD scrie între altele:

„În ciuda permanentelor consfătuiri ale puterilor locale, chiar în situația mondială încordată, până a exploda, privirile lumii s'au întors spre Roma. Cancelarul Austriei și primul ministru al Ungariei, au vizitat Roma și au discutat despre situația Europei Centrale cu șeful marelui puteri italiene, cu d. Mussolini. Puterile romane, cum sunt numite, *Italia, Austria și Ungaria*, dela iscălirea pactului roman încoace, au continuat acum tratative deosebit de importante. În timpul crizelor generale europene, a formării unor noi grupări de State, după tratativele multilaterale duse de premierul cehoslovac, Milan Hodza, are o importanță deosebită faptul, că între cele trei puteri acordul este și pentru mai departe intransigibil.

„Deosebit de punctele de privire politice, pe noi ne interesează mai cu seamă considerațiile economice. Dela împărțirea monarhiei Austro-Ungare încoace, situația economică din Basiful Dunărean nu vrea să se normalizeze de loc. În ciuda atâtor încercări de bună și de rea credință, au rămas nerezolvate toate problemele, deși criza economică a Statelor Dunărene pretinde imperios stări organizate. Însă, mai cu seamă, din cauza intereselor politice, s'a încuibat în Statele Dunărene autarhia industrială și agrară, în așa măsură, încât schimbul de mărfuri a încetat aproape complet. Această circumstanță a fost în primul rând cauza prăbușirii economice și valutare a Statelor Dunărene. În această situație haotică a produs la timpul său o rază de lumină Convenției dela Roma.

„De atunci s'a scurs un timp mai lung și sub această durată s'a putut observa o oareșcare atenuare, ca efect al triplei convenții dela Roma. Actualmente această legătură dintre cele trei State a devenit mai strânsă, ceea ce trebuie să producă bucurie și încredere pretutindeni. În adevăr, deși această legătură nu înseamnă o soluție radicală a crizei, totuși, înseamnă că a început, și este chiar în plină dezvoltare, un sănătos schimb de mărfuri dacă nu între mai multe, cel puțin între trei țări. Firește că Tratatul dela Roma ar deveni de mare importanță, numai dacă la el ar adera și alte State din Basiful Dunărean. Lucrul cel mai important în constelația prezentă este însă, că, chiar dacă anumite interese industriale și economice nu pot fi violate de dragul exportului, să se găsească acele căi și modalități, prin a căror contribuțiune să se poată lichida un schimb de mărfuri mai intens și de o mai mare valoare“.

Presa iugoslavă.

Ziarul NOVOSTI dela Zagreb din 27 Martie scrie în legătură cu Conferința tripartită dela Roma:

„Apare în evidență că d. Mussolini încearcă prin protocoalele stabilite la 17 Martie 1934 să reînnoască linia tradițiilor inaugurată în Evul-Mediu de prinții d'Anjou la Neapole. Această linie împrumută calea, care, plecând dela Valona, străbătea Albania și ajungea la Budapesta.

„Încercările de a extinde această bază în Balcani, nu au isbit.“

„Deocamdată Ducele a reușit să-și asigure sfera de influență asupra Vienei și Budapestei. Față de o asemenea realitate nu putem sta nepăsători. Toți acei care prin poziția lor geografică-politică se alătură acestei sfere trebuie să fie atenți.

Roma se refuză de a satisface dorința Ungariei de a face ca Germania și Polonia să participe la triumful român.

„Linia tradițională trebuie să rămână în afară de influența nordului european și în afară de consolidare a Basifului Dunărean.

„Acesta este rezultatul politic atât al acordului dela Roma cât și al protectoratului albanez.

Prin aceasta, consolidarea Basifului Dunărean este pentru mult timp întârziată, iar proiectul colaborării între cele două blocuri ale Micii-Înțelegeri și al triumfului român, trebuie considerat ca părăsit“.

POLITICA din 26 Martie publică, sub titlul „Noi protocoale adiționale, au creat o uniune antisancționistă în Europa Centrală“, o corespondență din Viena, în care relevă că protocoalele semnate la Roma, cu toate planurile contrarii, are un caracter pur politic, care restrânge pe baze cu totul lipsite de duplicitate libertatea acțiunii Austriei și a Ungariei în ce privește viitoarea deciziune asupra chestiunii dunărene; Italia având preponderența asupra celorlalte semnatare.

Presa daneză.

În vreme ce presa guvernamentală daneză continuă să se ocupe de consecințele situației create în zona rhenană, prin lovitura hitleristă din 7 Martie, presa conservatoare se ocupă de intrunirea primilor miniștri italieni, austriaci și unguri, atribuind protocoalele adiționale la protocolul din Roma, dela 1 Martie 1934, o importanță deosebită.

Astfel, în BERLINGSKE TIDENDE din 27 Martie, d. Nikolaj Bladel exprimă părerea că recenta intrunire

din Roma va avea o influență hotărâtoare asupra evoluției politice a basinelor dunărene.

„Urmarea de căpetenie a înțelegerii principale din 1934, scrie d-sa, n'ar fi stat în facilitățile economice făcute de Italia Austriei și Ungariei, ci în refuzul celor două din urmă state de a participa la politica sancțiunilor.

„Noul acord mussolinian înseamnă adâncirea celui din 1934, prin creierea unui grupări de state legate printr'un organ consultativ permanent, analog celui existent al Micii Înțelegeri.

„Facultatea de adeviziune lăsată altor puteri, ar fi mai degrabă o piedecă de lărgire a noii grupări, dacă se consideră caracterul negativ al Protocolului Nr. 2, după care niciuna din puterile semnatare n'are voie să negocieze în problema dunăreană fără consultarea prealabilă a partenerilor săi“.

Dacă ar fi, după d. Blaedel, tendințele noii înțelegeri din Roma: una antisancționistă, iar cealaltă antigermană, dat fiind că independența Austriei, vizată de această înțelegere, nu e amenințată decât de Germania. Faptul că d. Mussolini a ajuns să convingă pe d. Gömbös de necesitatea precizării acestei linii antigermane, ar constitui pentru politica italiană un succes dureros simțit la Berlin

Dacă la protocoalele din Roma se adaugă recentele acorduri ce transformă Albania într'un stat vasal, bilanțul

ultimei activități diplomatice italiene s'ar solda cu un important spor de prestigiu.

Presă evreiască din străinătate.

HAINT din Varșovia, cu data de 29 Martie, scrie:

„După ce și-a asigurat aproape mâna liberă în Abisinia, Italia intră iar în concertul politicii Europei.

„La Roma au fost convocați vasalii devotați Italiei, Ungaria și Austria. S'a stabilit o colaborare strânsă, iar Ducele strălucește iar prin izbânzile sale, intrând ca învingător pe poarta cea mare, pentru a hotărî de soarta relațiilor dintre statele mari.

„Roma este încă supărată în urma sancțiunilor care aruncă o umbră asupra unei colaborări comune, însă este sigur că sancțiunile nu mai vor dăinui mult, căci este necesar sprijinul d-lui Mussolini pentru a scăpa lumea de încercături.

„Glasul d-lui Mussolini se aude iar și nu încapă nicio îndoială că se va folosi de noua înțelegere cu Austria și Ungaria, pentru a impune voința sa în noua orientare spre pace.

„Un lucru este statornicit: niciun agresor nu va fi pedepsit. După d. Mussolini, va ieși învingător și d. Hitler, iar după acesta, Ungaria va cere revizuirea granițelor. Jocul sinistru reîncepe“.

ALEGERILE DIN GERMANIA

BCU Cluj / German University Library, Cluj

Presă germană.

În titluri enorme, ziarele spun:

Toate ziarele germane din 28 și 29 Martie și-au consacrat coloanele aproape în întregime propagandei electorale în vederea alegerilor parlamentare, sorocite pentru duminică 29 Martie, cerând unanimitatea votului pentru d. Hitler și reproducând fotografii și diverse lozinci electorale, lansate în toate localitățile germane.

Toate ziarele din 30 Martie salută rezultatul alegerilor, scriind că el reprezintă un mare succes pentru d. Hitler.

VOELKISCHER BEOBACHTER din 30 Martie publică un articol, semnat de d. Alfred Rosenberg, sub titlul „Germania este Hitler“.

„Ceea ce s'a petrecut ieri în Germania, scrie d. Rosenberg, demonstrează lumii întregi că toate încercările de a învrăjbi poporul german sau de a-l intimida, după metodele dela Versailles, sunt cu neputință.

„Cuvântul de ordine suprem, „onoarea națională“, a devenit un bun suprem al tuturor germanilor. Acesta este sensul adânc al zilei de 29 Martie 1936.

„Votarea în sate a demonstrat că țăraniile au votat ca un singur om pentru Fuehrer. În fosta zonă demilitarizată au votat aproape sută la sută pentru d. Hitler.

„Lumea va avea să țină seama de aci înainte de această unitate de fier, care constituie un factor politic. Niciun alt om de Stat nu se poate simți cu un drept egal reprezentat al poporului său, ca d. Hitler.

„Fuehrer-ul a chemat poporul, acesta a răspuns. Acum are din nou cuvântul Statul“.

„Lumea întreagă este astăzi sub impresia rezultatului nemai întâlnit al alegerilor de duminică“. Aceasta este tema pe care o dezvoltă în articole toate ziarele germane din 30 Martie.

„Hitler a bătut ieri un record mondial. Lumea își dă seama acum că atunci când vorbește Hitler, vorbește poporul german“.

DER ANGRIFF, organ al partidului național-socialist, scrie:

„Lumea a fost azi noapte martora noului miracol german“, și adaugă că „niciun popor n'a votat vreodată astfel“.

„Rezultatul scrutinului se datorește mai ales acestor două fapte: intrarea trupelor germane în Rhenania și memoriul dela Londra. Fuehrerul a dat lovitura de grație tratatului din Versailles. Acest tratat nu mai trăește“.

BERLINER TAGEBLATT scrie:

„Rezultatul acestei alegeri se numără printre realitățile de care politica internațională va trebui să țină seamă“.

Presă franceză.

Ziarele din 30 Martie înregistrează fără surprindere rezultatul alegerilor pentru Reichstag. Ele subliniază propaganda intensă care s'a făcut și își exprimă o oarecare neliniște față de exaltarea delirantă din Germania.

Arătând că alegătorul german a abdicat orice voință în mâinile Fuehrerului, ziarul EXCELSIOR scrie:

„Oboseala, resemnarea, spiritul ereditar de disciplină, toate aceste sentimente sunt amestecate, dar această indiferență a masei are ceva tragic în ea“.

LE MATIN scrie:

„Inzestrat cu imputerniciri fără precedent, d. Hitler va asuma de aci înainte o răspundere fără precedent în ochii poporului său ca și în ochii lumii“.

In ziarul ECHO DE PARIS d. Pertinax întrebă pe d. Hitler ce va face din cei 45 milioane de partizani ai săi.

„Cum ne-am putea închipui că d. Hitler se va comporta în domeniul politicii externe altfel decât în acela al politicii interne. Cum am putea crede că în serviciul pan-germanismului, și acela al principiului Fuehrerului despre demnitatea rasei germane nu se vor exercita repercusiuni asemănătoare acelor care s'au desfășurat ieri în Germania“.

L'OEUVRE, care vorbește de „simulacru de scrutin“, scrie că cercurile internaționale din Berlin nu se îndoiesc că d. Hitler nu va limita aci „trezirea poporului german“ și că, până într'o lună, el își va putea face intrarea, dacă nu la Viena, dar cel puțin la Linz. Anschlussul va fi atunci un fapt îndeplinit.

LE TEMPS scrie:

„Rezultatele alegerilor pentru Reichstag, cărora li s'a dat cu grijă caracterul unui plebiscit aprobând politica externă a d-lui Hitler și lovitura de forță din 7 Martie, în zona rhenană, sunt conforme cu prevederile cele mai optimiste ale conducătorilor partidului național-socialist“.

După ce reamintește cifrele voturilor, LE TEMPS continuă:

„Se poate spune că în afară de cele aproape 500.000 voturi contra, d. Hitler, dobândește de data aceasta totalitatea sufragiilor exprimate. În măsura în care se admite că un sistem electoral care exclude dinainte orice opoziție care ar îngădui poporului să-și aleagă în mod liber reprezentanții, și care nu recunoaște nicio altă formațiune politică decât partidul național-socialist, silind în fapt pe alegători să se pronunțe numai în favoarea Fuehrerului sau să se abțină cu riscul anularii buletinului de vot, dacă se admite deci că un astfel de sistem este legal, atunci trebuie să recunoaștem că d. Hitler are în spatele său întreaga națiune germană. Iată un fapt pe care ar fi zadarnic să-l tăgăduim. De bună voe sau împotriva sentimentului său, fapt este că poporul german sprijină aproape unanim politica Fuehrerului.

„Adevăratul scop al acestei consultări electorale a fost ca poporul să-și dea aprobarea pentru actul dela 7 Martie. Ieri, poporul german și-a luat partea sa de răspundere morală în fața de violare a tratatului din Locarno și de rupere unilaterală a unui document internațional. El n'a șovăit ca în urma Fuehrerului și a partidului să-și dea fără rezerve aprobarea la o brutală încălcare a unui tratat internațional pe care Germania își pusese de bună voe semnătura.

„Acesta este un lucru foarte grav pentru moralitatea politică a celui de al treilea Reich, și pentru încrederea care se poate acorda angajamentelor ce se pot lua în viitor în numele poporului german de guvernul din Berlin...“.

LE TEMPS examinează apoi modul în care d. Hitler va folosi semnătura în alb pe care o are după plebiscit.

„Aceasta este, continuă ziarul francez, singura chestiune cu adevărat interesantă care se pune. Singur stăpân al situației, Fuehrerul se va mărgini la o atitudine de intransigență absolută, sau va face dovada sinceră a unui spirit de conciliere care ar îngădui negocierii și ar oferi anumite garanții pentru viitorul apropiat?

„A sosit ceasul pentru guvernul din Berlin de a da explicații fără ocoluri și de a preciza propunerile sale în termeni care să nu lase loc niciunui echivoc“.

LE TEMPS reamintește în această privință întrebările puse de d. Flandin, referitoare la statutul orașelor Memel și Danzig, propaganda germană în Silezia polo-

neză, în Schleswigul danez, în Austria și Cehoslovacia, chestiunile coloniale și sistemul securității colective, și apoi, încheie:

„Acum când poporul german a votat, că guvernul din Berlin are o deplină libertate de mișcare și de cuvânt, d. Hitler este acela care trebuie să ia atitudine față de aceste probleme și alte câteva chestiuni pe care trebuie să le limpezească definitiv, înainte ca să se poată gândi de a lua loc la masa unei noi conferințe internaționale“.

Presa engleză

THE TIMES din 30 Martie scrie următoarele, referitor la plebiscitul german:

„Oricât de satisfăcuți ar putea fi germanii de unitatea cu care a fost aprobată politica Fuehrerului, este puțin probabil ca opinia publică din străinătate să ia această manifestare prea mult în serios. Oricare ar fi părerea lor asupra regimului național-socialist, marea majoritate a Germanilor este de acord în dorința de pace și de egalitate completă de drepturi.

„Unele discursuri ale d-lor Goering și Goebbles au fost războinice și provocatoare și chiar discursul Fuehrerului a conținut unele pasaje care au avut un ton neplăcut pentru urechile străine. D. Hitler a dovedit că nu-și dă câtuși de puțin seama de lovitura pe care violarea Tratatului dela Locarno a dat-o încrederei vecinilor Germaniei, și de necesitatea unui gest din partea sa pentru a restabili încrederea.

„Toate acestea nu au ajutat, ba din contră au creat obstacole unei soluții durabile pe baza egalității de drepturi, pe care d-sa o preconizează. Acum când campania electorală a luat sfârșit, d. Hitler va putea să-și concentreze întreaga atențiune asupra noilor propuneri pe care le-a făgăduit“.

NEWS CHRONICLE cu aceeași dată, are impresia că rezultatul alegerilor din Germania era fîrat dinainte și că proporția zdrobitoare a majorității constituie prin ea însăși o dovadă a caracterului său nereal.

„Insemnătatea reală a alegerilor stă în faptul că Fuehrerul este acum liber de a se închina altor sarcini urgente. În atmosfera de luptă a alegerilor cu greu ar fi putut face concesii. Această dificultate a dispărut însă acum“.

In ce privește întrebările puse de d. Flandin, ziarul le consideră ca binevenite.

„Cel puțin unele din ele cer un răspuns. Dacă d. Hitler nu vrea ca proiectele sale de pace să fie nimicite din cauza unui fals orgoliu, el nu va ezita să răspundă într'un spirit practic și conciliant“.

Presa maghiară.

Ziarele din 30 Martie nu-și ascund bucuria față de „unanimitatea devotamentului și fidelitatea nemaiauzite, de care poporul german a dat dovadă față de Fuehrer“.

Oficiosul PESTER LLOYD crede că: „Plebiscitul a pus capăt primei faze a războiului locarnian“

AZ EST, ca și celelalte ziare, își manifestă satisfacția pentru rezultatul plebiscitului, căruia îi atribuie o importanță foarte mare.

In numărul din 31 Martie, PESTER LLOYD revine asupra rezultatului alegerilor din Germania, scriind:

„Plebiscitul creiază o atmosferă favorabilă negocierilor. Restul depinde de conținutul contra propunerilor germane și de spiritul în care Franța va primi aceste propuneri.

„Dacă la început se vor mai ivi dificultăți, Marea Britanie este dispusă să joace rol de mediator. Criza locar-

niară trebuie să-și găsească, și-și va găsi o soluție pașnică“.

Sub titlul: „Răspunsul unei națiuni“, BUDAPESTI HIRLAP din 31 Martie comentând în editorial rezultatul plebiscitului din Germania, scrie:

„Acest rezultat era firesc pentru toți câți au urmărit cu atențiune evenimentele din Reich. Poporul german, prin disciplina sa fără pereche, s'a identificat în întregime cu acțiunea d-lui Hitler. Gestul acesta a surprins lumea tot așa de puțin, cum a surprins-o celalt gest, prin care, răspunzând tratatului de alianță ruso-francez, Germania și-a restabilit suveranitatea.

„Germania însă, ca membru cu drepturi egale al națiunilor asociate, servește sfânta cauză a păcii. Să sperăm deci că lumea o va înțelege, precum îl va înțelege și pe d. Hitler, care va recurge la măsurile ce se impun întru servirea acestei cauze“.

Presă sovietică.

In ajunul alegerilor din Germania, PRADVA din 27 Martie publică sub semnătura d-lui Carol Radek, un articol intitulat: „Național-socialismul duce Germania la război“, în care arată că toate încercările d-lui Hitler de a încredința întreaga lume de ideile sale pacifice dau greș, căci politica dusă de dânsul dovedește cu prisosință că urmărește scopuri războinice.

„Înainte de venirea la putere a național-socialiștilor germani — continuă PRAVDA — ei nu-și ascundeau intențiile războinice, bătându-și joc în mod deschis de ideile de pace și de apărării săi.

„Prima dovadă a intențiilor național-socialiste o constituie înarmarea Germaniei pentru care sunt întrebuițate toate puterile țării, și sunt pradate masele populare, lipsindu-le de strictul necesar.

„Scuza d-lui Hitler, că se înarmează pentru a se apăra, nu are valoare, căci de agresiunea lui are a se teme Germania.

„Anglia a fost totdeauna privită de Germania ca un aliat dorit. Spre a-i câștiga prietenia, d. Hitler n'a permis naționaliștilor germani să menție pe primul plan chestiunea coloniilor și a flotei.

„În Franța a existat într'adevăr, până în 1923, un curent care urmărea împărțirea Germaniei. Dela 1924 înceoace Franța duce o politică de apropiere cu Germania. O dovadă și mai bună a acestui lucru, este oferta făcută de Franța și U. R. S. S., Germaniei, de a lua parte la pactul ce trebuia să întărească pacea în Orientul Europei.

„În ce privește mica Belgie, care era cât pe aci să fie ștearsă de pe fața pământului în timpul războiului mondial, oricine este sigur că această țară nu dorește altceva mai mult decât pacea.

„Polonia, de asemenea, nu voește războiu, fiind socotită în ultimul timp de d. Hitler chiar drept o aliată a sa.

„Vecinele din Sud ale Germaniei sunt Cehoslovacia, Austria și Elveția.

De Elveția nici să nu vorbim. Național-socialiștii germani nici n'o învinuesc de intenții agresive. Austria este urmărită de Germania spre a fi înglobată ei. Rămâne Cehoslovacia, țară cu o populație de 13 milioane, în mijlocul căreia lucrează intens național-socialiștii germani.

„Cu o mare groază privește național-socialiștii germani spre U. R. S. S. D. Hitler susține mereu că Uniunea Sovietică, în calitate de Stat proletar, nu se va liniști până când nu va ataca Germania, spre a distruge puterea care asuprește proletariatul german.

„Nici nu ascundem purtarea noastră față de Germania naționalistă. Considerăm regimul din Germania, ca unul dăunător clasei muncitorești, amenințator pentru pacea lumii. Totuși, aceasta nu înseamnă că avem intenții agresive. Tovarășul Stalin a declarat chiar că, „exportul revoluției“ este o prostie. Cea mai bună dovadă de intențiile Uniunii Sovietice, este oferta pe care am făcut-o Germaniei de a semna un pact de neagresiune.

„Dar, național-socialismul german, preaslăvind pacea, pregătește războiul. Din Tratatul dela Versailles n'a mai rămas decât articolul prin care Franța a primit Alsacia și Lorena. Restul a fost distrus.

„În Germania mai există milioane de oameni înșelați, care mai cred în național-socialism. Văduvele soldaților, căzuți în războiul mondial, trimesi la moarte de Vilhelm II, nu înțeleg că d. Hitler pregătește fiilor lor aceeași soartă.

„La ultimele alegeri, aparatul național-socialist a făcut totul, ca rezultatul lor să nu desvăluie mulțimea crescândă a maselor de muncitori și țărani, care-și dau seamă la ce fel de orori duce național-socialismul, Germania. Falsificarea alegerilor nu va putea ascunde însă faptul că milioane de oameni din Germania sunt dușmanii politicii d-lui Hitler, căci nu dorese războiul, după cum nu-l dorese nici cei din alte State“.

Presă austriacă.

Unele ziare austriace din 30 Martie exprimă îndoeli asupra valorii rezultatelor date de plebiscitul din Germania.

„Nimeni în lume, scrie DER MORGEN, nu va putea să ia în serios comedia electorală care s'a jucat ieri pe teritoriul Reichului“.

SONN UND MONTAGZEITUNG se exprimă astfel: „Alegerile făcute ieri în Germania nu oglindesc câtuși de puțin proporția exactă a partizanilor regimului“.

MONTAGBLATT, înregistrând victoria d-lui Hitler, așa cum se prezintă, declară: „Milioane de Germani au votat ieri pentru suveranitatea Germaniei asupra Renaniei“.

NEUE FREIE PRESSE constată că alegerile au dus la rezultatul care era de așteptat.

In numărul din 31 Martie, REICHSPPOST, subliniază că în plebiscitul din Germania s'a urmărit în primul rând un efect de politică externă.

Presă iugoslavă.

Ziarele din 30 Martie se ocupă de rezultatul alegerilor din Germania, afirmând că prin votul dat pentru noul Reichstag, poporul german a aprobat politica externă a d-lui Hitler.

VREME din Belgrad, subliniază într'o corespondență din Paris, semnificația victoriei electorale a d-lui Hitler. Ziarul relevă propaganda extraordinară pe care au desfășurat-o cond ucătorii partidului național-socialist și guvernul Reichului în sânul populației și afirmă că această propagandă a trebuit să exercite desigur o puternică influență asupra maselor.

NOVOSTI din Zagreb, într'o corespondență din Berlin, după ce arată fierberea care a domnit în Germania în ziua alegerilor, exprimă părerea că rezultatul plebiscitului poate fi considerat ca o aprobare dată de poporul german politicii internaționale a d-lui Hitler.

PROBLEME EUROPENE

RAPORTURILE POLONO-SOVIETICE

Sub titlul: „Polonia și Uniunea Sovietică“ LE TEMPS din 27 Martie examinând raporturile dintre aceste două state, în legătură cu eficacitatea mecanismului de siguranță colectivă, scrie:

„In ciuda aparențelor, țările situate la Estul și Sud-Estul Germaniei, sunt cele mai direct amenințate de remilitarizarea Rhenaniei. Viitorul Reichului, după conducătorii săi, proclamat în repetate rânduri, este la rășărit.

„De fapt, Germania ar invada mai întâiu regiunea dunăreană și numai într'o a doua fază și-ar propune alegerea obiectivelor orientale, propriu-zise.

„Construirea de către Germania a fortificațiilor de-a lungul fruntăriei occidentale, va îngreuna, în mod considerabil o intervenție a armatelor franceze. Acest lucru este cunoscut de țările Micii Înțelegeri, de Polonia și de Uniunea Sovietelor.

„Dacă considerăm, în special, aceste două din urmă puteri, ne-am aștepta în toată logica să constatăm că pericolul comun la care sunt expuse ar trebui să le inspire o politică externă până la un oarecare punct, concertată.

„Realitatea este însă alta.

„In Polonia persistă amintirea lungiei rivalități polono-ruse, care s'a terminat prin desmembrarea ei.

„In mod practic, neîncrederea față de Soviete a avut ca urmare, în politica externă a Poloniei șovăeli, al căror sens nu a fost bine înțeles în Franța.

„Din partea Sovietică astfel de șovăeli nu se mai produc delă venirea la putere a național-socialismului în Germania.

„Fără îndoială, chiar dacă relațiunile dintre cele două țări s'ar ameliora, Polonia nu ar fi dispusă, în caz de

conflict, să permită accesul trupelor Sovietice pe teritoriul ei.

„Totuși, o apropiere între Polonia și U. R. S. S. nu este imposibilă. Oare Polonia nu a fost prima care a încheiat, în 1932, un pact de neagresiune cu Sovietele, pact completat mai târziu prin definirea agresorului?

„De altfel, cercurile influente din Polonia nu sunt toate ireductibile străngerii relațiilor cu Rusia. Dăunăzi, d. Molotov, a declarat, în interviewul acordat ziarului LE TEMPS, că îmbunătățirea relațiilor polono-sovietice, este posibilă și de dorit. Rămâne de dat acestor veleități o formă concretă“.

FRANȚA ȘI MICA ÎNTELEGERE

LE QUOTIDIEN din 27 Martie, sub titlul: „Să veghem la Mica Înțelegere“, scrie în concluzia unui articol în care arată cum Italia visează să atragă în zona ei de influență Mica Înțelegere:

„Nu trebuie să răcim relațiile noastre cu această grupare politică. Dimpotrivă, trebuie să strângem pe cât posibil și mai mult aceste relații: Lucrul acesta e necesar azi, mai mult decât ieri. Ele vor fi indispensabile în curând, de ambele părți, și vom fi recunoscători, reciproc, unii altora, de a nu ne fi lăsat atrași în jocul unor străini care vor să ne ispitească.

„Fără a fi la remorca cuiva, să nu lăsăm să ne fie răpiți prietenii noștri din războiu. N'am făcut decât să-i decepționăm, să-i înstrăinăm prin zigzagurile, ezitățile și erorile grozave pe care le-au săvârșit față de ei președinții noștri de consiliu, pe care îi laudăm rând pe rând.

Pofoarele și diriguitorii lor, care sunt mai ales ispitiți de putere sau din lipsă de informații complete, de aparențele forței, ne mai judecându-ne după certurile noastre nebune în politică, nu vor mai fi înclinați să ne părăsească“.